

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1132729/3

בבית הדין הרבני האזורי באר שבע

לפני כבוד הדיינים:

הרב אהרן דרשביץ – אב"ד, הרב עובדיה חפץ יעקב, הרב אברהם צבי גאופטמן

התובעת: פלונית (ע"י ב"כ ט"ר דינה שרה רייטשיק)

נגד

הנתבע: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד אלדר אופק)

הנדון: חיוב גט בטענות אלימות, בא עליה בנידתה, ומאיס עלי

פסק דין

בירור העובדות

מונחת בפנינו תביעתה של האשה לחייב את הבעל במתן גט. במהלך הדיונים הרבים שהתקיימו בפני ביה"ד גוללה האשה מסכת אלימות קשה אותה חוותה, לטענתה, במשך השנים במחיצת בעלה. לדבריה מדובר באלימות פיזית שכללה הרמת ידיים, שבירת חפצים, קללות והשפלות לעיני הילדים, בכלל זה תוך כדי הריונות. לדבריה: "שמונה עשרה שנה אנחנו בייעוצים (זוגיים) וזה לא הולך, יש אלימות הוא מטיח אותי על השיש ועל המקרר, שולחנות שבת שעפים עלי...".

במשך דיונים ארוכים וממושכים הכחיש הבעל באופן גורף את טענות האלימות, והביע בנחרצות את רצונו הנחרץ בשלום בית.

מצ"ב מספר דוגמאות לטענות האשה על האלימות שחוותה, לדבריה:

"ערב שבת סיכמנו שאנחנו נוסעים להורים אחרי שהיה לי שבוע קשה והוא אמר לי שהוא עייף ושאני אסע לבד עם חלק מהילדים. בצהריים הודעתי לו שאני יוצאת והוא הגיע תוך כמה דקות הביתה והתחיל להשתולל לעיני הילדים וחנק אותי עד כדי טשטוש וערפול."

בדיון אחר שבה וסיפרה:

"הוא חנק אותי שלוש פעמים עד שראיתי שחור בעיניים. אמרתי שאני לא נשארת ונסעתי ובסוף הוא בא איתי."

"היו סיטואציות שאני מנקה את הבית והוא שובר את הדלי או שאני לובשת בגד שלא מוצא חן בעיניו והוא קרע לי אותו מעלי לעיני כל הילדים."

"בכל מיני סיטואציות הוא הרים את הספה שאני ישנה עליה כי לא רציתי לישון איתו והוא הפך אותה עלי."

"ספרייה שהוא לא רצה להרכיב ואני הרכבתי אותה הוא הפך אותה ופרק אותה לגורמים."

"לפני 12-13 שנה שאז עזבתי את הבית עם תינוק בגיל חצי שנה הוא גזר את השיער שלי כדי להשפיל אותי."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

“הוא גזר לי את השער וגרר אותי על הרצפה.”

“בבוקר סטרת לי, איך אתה רוצה שאני אהיה איתך בלילה. מהשנה הראשונה שקיבלתי סטירה ראשונה שנה לאחר הנישואין ועד שיצאתי הייתי בהלם.”

“כאשר הוא הגיע (מחו"ל) אמרתי לו שאני לא טהורה וזה ייקח כמה ימים [...] הוא פנה אלי ואמרתי לו שאני צריכה לטבול עוד כמה ימים והוא צעק וקילל בצורה מפחידה זו היתה טראומה בשבילי וזה גרם לי להבין שאין תקנה. לאחר כמה ימים טבלתי והיינו יחד וכמה ימים לאחר מכן שוב אותה סיטואציה אמרתי לו שאני עייפה והוא השתולל בצורה מפחידה זה נתן לי את ההרגשה שאין תקנה.”

“ביום שני אחרי שיצאתי מהבית ישבנו על כוס קפה אמרתי לו שנסיים את זה יפה והוא עשה מניפולציות רגשיות הוא לקח סכין וכיוון אותה לבטן ואיים לקפוץ. במשך השבוע הוא הלך איתי לכל מקום ולא נתן לי להיות עם עצמי לבד.”

לדברי האשה, “הקש ששבר את גב הגמל” היה כאשר הבעל כפה עצמו עליה בזמן נידותה, בעקבות זאת עזבה למקלט לנשים מוכות.

“ביה”ד: כמה פעמים הוא כפה את עצמו עליך?

האשה: שלוש פעמים באותו שבוע שהייתי לא טהורה. יצאתי מהבית בגלל מקרים שהייתי בנידה והכל היה בכח. זה היה פעמיים ביום שיצאתי וב-18 לחודש והיתה מהומה בבית והיה קללות וזה היה בצורה ברוטאלית והוא לקח את זה בכח והסברתי לו שאני נידה. וכאשר הוא אומר שהוא לא מבין למה קמתי והלכתי זה מה שגרם לי ללכת.”

במהלך הדיונים הרבים שהתנהלו בן כתלי ביה”ד, שב הבעל והכחיש נמרצות את כל טענות האשה על אלימות כלפיה. כאשר הוצגו בפניו הטענות המפורטות על אלימות דחה אותן הבעל מכל וכל.

עם זאת, לא הכחיש הבעל כי בא על אשתו בזמן נידותה, אך טען שלא עשה כן בעל כרחו.

מצ”ב קטעי פרוטוקול מהדיון ביום כ”ז באדר תשע”ח (14.3.2018):

“ביה”ד: כלומר ניסית גם בזמן איסור כן או לא?

הבעל: ניסיתי לפייס אותה בפעם האחרונה גם בזמן איסור. הייתי איתה. כאשר היא אמרה לא, לא. קיימנו יחסי אישות פעמיים אבל לא בכח בשום פנים ואופן.

ביה”ד: בפעם האחרונה לפני שהיא עזבה זה היה כאשר היא היתה נידה.

הבעל: אמת. כאשר היינו יחד כבר היא אמרה לא אם זה היה לפני שהיינו יחד לא הייתי עושה את זה. מעולם לא כפיתי את עצמי עליה.

אין לנו מיטה יהודית בבית היא לא רצתה לקנות אף פעם.”

בדיון שנערך ביום כ”א בסיון תשע”ח הופיעו שלוש מאחיותיה של האשה ותיארו אף הן את אשר ראו.

האחות [ר'] סיפרה:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

"ראיתי שהוא משך אותה מהשערות הוא גלגל אותה על הרצפה. זה היה לפני הרבה שנים לפני כ-10 שנים. הוא זרק אותה מהספה. הוא פתח לה את המקלחת כדי שנבוא לראות. אנחנו היינו אצלה לביקור שמענו צעקות וראינו את זה שהוא גלגל אותה ומשך אותה מהשיער."

האחות [ג'] סיפרה על דברים ששמעה מהאישה על התנהגות הבעל, וכן על התפרצויות שהתרחשו תוך כדי שיחותיה בטלפון עם אחותה. לטענתה: "מה שהחזיק את השפיות של אחותי זה הטלפונים שהיינו מדברים איתה".

האחות [ר'] שהתה פעמים רבות בבית אחותה הגדולה, לדבריה ארע שאף היא חוותה את נחת זרועו של גיסה:

"אני הייתי אצל אחותי הרבה כי הייתי שומרת אצלה על הילדים היו הרבה התפרצויות. זה היה לפני כשנתיים לפני שהיא יצאה. זה תמיד היה פחד מהתפרצויות. פעם הוא היה הכי נחמד בעולם ופתאום זה משתנה. כאשר הייתי בכיתה ז' הוא נתן לי סטירה כי יצאתי עם הילדים עד מאוחר מהבית. היו צרחות.

ביה"ד: פחדת ממנו?

האחות [ר']: אז הייתי חוששת ממנו והמשכתי לעשות בייבי סיטר כי זו אחותי.

ב"כ האשה: היו אירועים של אלימות פיזית נגד אחותך?

האחות [ר']: כן. הייתי שומעת אותם רבים בחדר [...] כאשר הוא היה רוצה לדבר איתה בחדר הוא לא היה מבקש אלא מרים אותה לחדר. גם כאשר הוא היה רוצה להיות איתה בתור אשתו הוא היה מרים אותה. גם ליד החבר שלו הוא היה נוגע בה ומדבר בגסות. הוא היה מדבר אליה על הישבן שלה ועל החזה שלה כאילו היא בשר. כאשר סיימתי בית ספר והתחלתי לעבוד לא הלכתי אליה אבל כאשר הוא טס לחו"ל הייתי אצלה. היא היתה עולה לחדר שלי לבחור בגדים הוא לא היה זו ממנה. היו להם שני טלפונים על אותו קו וכל שיחה שהיא היתה מקבלת הוא גם היה מקבל. כמו עיני ראיתי שהוא שובר לה טלפונים וגוזר לה פאות וחצאיות."

בדיון שנערך ביום י"ח באדר ב' תשע"ט (25.3.2019), הופיעה אם האשה. מאופן דיבורה ניכר היה שמנסה לשמור על כבודו של חתנה, ואף פנתה אליו כדי שיגיע לעמק השווה עם בתה ויסיימו את חיי הנישואין. עם זאת, אף דבריה היו קשים לשמיעה.

ש: תספרי רק את מה שראית בלבד, מתחילת הנישואין כשהיו אצלך בבית.

ת: זה היה לפני עשר שנים היו כמה דברים שחרוטים בראש, היתה שבת שעשו אצלי, חדר שישנו נמצא מאלכסון מחדר שלנו, בצהרים שבת נחתי הילדים אמרו אמא קומי [...] שאלתי מה קרה, העפתי מבט, ואני מצטערת לומר בחיים לא הוצאתי את זה – אני רואה את הבת על ארבע כדי שתבקש סליחה [...] ראיתי אותה עם הראש למטה."

אחר כך תיארה אירוע בו בתה חזרה לבית, כשבעלה ממתין לה:

"כשבאה, אמר: את יכולה לומר איפה היית? עשתה עם הידיים כלפי מעלה. אמר אם עוד פעם אחת תעשי [...] אעשה לך ככה על הראש, אחרי שעה וחצי של דיבורים אני רואה שהיא שוכבת חצי ישיבה וחצי שכיבה, מסביר ומסביר לא יודעת מה, הציק לי לא מתערבת."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

עוד סיפרה על מקרה בו בתה התקשרה אליה באישון לילה כאשר היא מחוץ לבית.

בעקבות פניות חוזרות ונשנות של בית הדין לנסות להביא עדים שאינם קרובי משפחה, הופיעה חברתה של האשה, שהעידה על כך ששמעה ממנה, כמסיחה לפי תומה על האלימות אותה חוותה:

"סיפרה לי על אלימות ביניהם שמפחדת לחזור הביתה, עד שלוש וחצי לפנות בוקר, אמרתי לה שאזמין לה מונית ואמרה שמפחדת ללכת הביתה, סיפרה שמשך אותה משערות והוריד לרצפה [...]

ש: ממה פוחדת?

ת: סכינים מעל המקרר פוחדת שיעשה לה משהו, דאגתי לה ואמרתי לה שתהיה ערנית, כשסיפרה שהוריד לרצפה אמרה שיש עוד דברים קשים שקרו [...] אמרה שניסה להוציא לה את השיניים והטבעות, ומאוד דאגתי ואז אמרה שיצאה למקלט."

עוד העידה על כך שהאישה שיתפה אותה בכך שהבעל כפה עצמו עליה בזמן נידותה, קודם שיצאה למקלט.

עם זאת, העדה ציינה כי לא ראתה במו עיניה אלימות מצד הבעל, אמנם לשאלת ביה"ד אם הבעל הודה בפניה על אלימות, ענתה: "אמר שזה היה אך לפני כמה שנים, אני מטפל בעצמי, זה היה לפני כמה שנים, הוא לא הכחיש אך אמר שזה היה לפני כמה שנים."

כמו כן, סיפרה על כך שאנשים המודעים למעשיו האלימים של הבעל, חוששים לבוא לביה"ד להעיד: "לפני שבאתי לפה הרמתי טלפונים לכל האנשים שהיו בתקופה הזאת וכולם לא רוצים לבוא להעיד [...] כולם מפחדים מהתגובה שלו. אני באתי כי לא יכולתי להתעלם ממה שעברה."

בין השאר הופיעה לעדות, מנהלת המקלט לנשים מוכות, אליו הופנתה האשה ע"י הרווחה, ובו שהתה במשך כמה חודשים עם חלק מילדיה. עיקר הביורור שנערך עמה היה סביב יכולתה לאבחן את מצבן של הנשים המופנות למקלט.

"היא הגיעה במצב לא פשוט. אני הרבה שנים מנהלת את המקלט יש לי יכולת לאבחן בעקבות הניסיון, היא הייתה מכונסת בעצמה ועם כאב גדול, הרבה נשים רוצות לספר, היא לא הייתה כך, התכנסה בעצמה. מאוד כואבת והדברים התחילו לצאת יותר מאוחר בתוך תהליך הטיפול במקלט, יש לנו צוות שלם, עוברות ארבעה טיפולים בשבוע [...] זה לקח זמן עד שהוציאה את מה שעברה, דיברה על האלימות הכ"כ קשה. שאלנו מה מביא אותך, את חיה הרבה שנים, ולקח לה זמן לספר על הלילות האחרונים ששכרו את גב הגמל, סיפורים מיניים מאוד לא פשוטים דברים שנאמרו מכלי ראשון ממנה. תהליך ארוך שאמרה שלא רוצה להמשיך לחיות את החיים האלו, סבלתי מספיק."

לשאלת ביה"ד אם נתקלה בנשים שבאו בשערי המקלט, אף שלא סבלו מאלימות, השיבה:

"יש משהו במקלט שא"א לשקר, בניגוד לטיפולים אחרים, זה נגמר אחרי הטיפול, אנחנו רואות אותן 24 שעות, וכל מה שקורה במקלט משתקף מאוד מהר [...] דברים שלא אמתיים מתגלים."

ש: זה קרה?

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ת: כן, אך לא הרבה, אישה שמגיעה למקלט, אלו חיים מאוד קשים, כל אישה חדר קטן מאוד, מי שבאמת לא צריכה לא מצליחה לשרוד את החיים שמה, אלו 12 משפחות במקלט אחד, היו מקרים שאפשר לספור על כף יד אחת, זו לא הייתה התחושה של [פלונית] היא הגיעה מאילוף מאוד קשה ועם הבנה שמשלמת מחיר מאוד כבד, הניתוק מהילדים שהתחיל כבר במקלט היה מאוד קשה, אך הבינה שלא יכולה להיות במקום אחר".

במהלך הדיון בי"ח באדר א' הנ"ל, שמע ביה"ד את עדותו של הרב [א'], אשר טיפל בכני הזוג לפני כשלוש שנים והוזמן למתן עדות מטעם הבעל. לדבריו נפגש עם בני הזוג במצב בו חיו בפירוד במשך תקופה ארוכה בתוך הבית.

מצ"ב חלק מפרוטוקול הדיון, הנוגע לשאלת האלימות:

ש: האם במהלך הטיפול היא אמרה שאנס אותה או שהיה אלים כלפיה?

ת: לא במהלך הטיפול, רק אחרי שיצאה מהבית, כשברחה.

ש: לאורך הטיפול היו טענות כלכליות אך לא שמעת ממנה טענה על התנהגות חריגה שלו, עצבני, שובר דברים, מרים אותה חותך לה את השער?

ת: את זה היא כן טענה, אך לא אונס.

ש: את מה טענה?

ת: כעסים, אלימות מילולית פיזית, במהלך הטיפול הטענות ירדו אלו טענות שלה. הייתה תקופה יפה שהעסק הזה נעלם...

ש: כשהגעת אליהם לפני שלוש שנים, האם היא דיברה על אלימות? על איזה אלימות מדובר?

ת: דיברה על מכות.

ש: פירטה?

ת: הכאות, משיכות בשיער, הוא הכחיש. קריעה של בגדים, אלו דברים מהעבר הרחוק. היא ציינה לפני שלוש שנים אך קרו לפני הרבה שנים.

ש: אתה יודע מתי זה קרה?

ת: יש דברים שציינה שייטכן שקרו סמוך לתקופה שנפגשנו ויש דברים שאולי קרו הרבה לפני"כ, בהריון של הילד השני, הרבה שנים אחורה.

ש: כששמעת את הטענות, אתה עוסק בשל"ב, כשיש טענות על אלימות, האם דיברת איתו על כך?

ת: בהחלט.

ש: מה אמרת לו?

ת: זה דבר ראשון שדיברנו ודיברנו איך לדבר.

ש: מה הייתה התגובה שלו לגבי האלימות, האם הוא הסכים להפסיק?

ת: חלק הוא הכחיש, ולגבי טון דיבור הסכים לשנות.

ש: מה עוד לא הכחיש חוץ מהטון דיבור?

ת: אלימות פיזית ואגרסיבית הכחיש.

ש: מה לא?

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ת: דיבור אגרסיבי וצעקות.

ש: מה לגבי קריעת בגדים משיכה בשיער?

ת: עברתי על הניירות, לא זוכר.

ש: נכנסת לטיפול של בני זוג והאישה אומרת שהיה משיכה בשער, אם הוא מכחיש אז מה יש לטפל, האם התרשמת שכן הייתה אלימות גם אם לא באותה עצמה?

ת: התייחסתי לדברים שלה כאילו יש אלימות, אני לא במקום של שופט, מבחנתי מה שאומרת אני מתייחס לזה כאילו זה היה, ניסיתי לתת לה איך להתמודד עם זה.

ש: היו לה דרישות מסוימות ביחס לדברים אלו?

ת: היא נתנה צ'אנס, הם היו די מיואשים, המציאות הראתה שהתהליך קרם עור וגידים והתקדם יפה.

ש: כשדיברה על אלימות, זה לא היה ממקום של לפרק אלא ממקום של להתקדם הלאה?

ת: ממקום של רצון לפתור כיון שסבלה.

ש: במשך הזמן לא דיברה על אלימות תוך כדי הטיפול?

ת: לא זכור לי, מרגע שהתחלנו זה היה דבר ששמתי חד משמעית.

ש: תמיד הכחיש את כל סוגי האלימות? אתה בטוח?

ת: כמה שאני זוכר הכחיש אלימות פיזית מכות וכו'.

ש: מה לא הכחיש?

ת: פיזית דיבור בצעקות וכו'.

ש: התרת בו שלא יהיה אלימים?

ת: דיברנו על זה כאילו הייתה אלימות, אני לא שופט ולא קבעתי שכך היה.

ש: התרשמת מסגנון דיבור תוקפני, מטיל חתתו על בני הבית?

ת: יש משהו בטון הדיבור שהוא עצמתי ונחרץ וחד משמעי, אך הוא גם רך כחמאה.

ע"כ מתוך הפרוטוקול.

עולה מדברי העד כי האשה הלינה בפניו כבר לפני שלוש שנים על אלימות. לאור זאת אף התרה הרב בבעל.

נציין, כי למרות שהבעל הכחיש את טענות האלימות אף בפניו, הרי שלטענות האשה באותו פרק זמן יש משקל משמעותי, שהרי לא נאמרו בתקופה בה ניהלה תביעה בפני ביה"ד וניסתה להביא את הבעל למתן גט, אלא תוך כדי ניסיון לטפל במשבר.

עדות נוספת הובאה בפני ביה"ד בתאריך ג' ניסן תשע"ט (8.4.2019), כאשר הופיע בפנינו מר [י], שהסיע ברכבו את בני הזוג מספר פעמים במשך השנים. מתמליל שיחה שהוקלטה, במהלכה שוחח עם האישה, עולה כי [י] היה מודע לכך שהבעל נהג באלימות כלפי אשתו. [י] לא הכחיש כי הדברים אכן נאמרו על ידו בשיחת הטלפון, אך טען שאמר אותם כדי למצוא חן בעיני האישה, וכי אין לו ידיעה באשר לנכונות טענותיה על אלימות.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לכאורה עדות זו יכולה לשמש כרגליים לדבר לטענות האשה על אלימות, אך ההתרשמות מהעד היתה של חוסר אמינות, ולכן לא ניתן לבסס טענות עובדתיות על פי דבריו.

בדיון שנערך בתאריך ב' סיון תשע"ט (5.6.2019) הופיע העד הרב [נ'], אשר טיפל בכני הזוג לפני שנים רבות, אם כי התברר שבמשך השנים התגורר בסמיכות לבני הזוג, ואף בשנים האחרונות היה קשר רציף בין האישה לבין אשת הרב. מעדותו עלה באופן ברור כי בני הזוג התמודדו עם קשיים משמעותיים בזוגיות כבר מתחילת חיי הנישואין. דוגמא בולטת לכך היא שפעם אחת, בעקבות "פיצוץ" שארע בין בני הזוג בליל שבת, צעדו בני הזוג רגלית בליל שבת אל הרב מירוחם עד באר שבע. הוא סיפר שראה בביתם את תמונות החתונה קרועות, כאשר לטענת האשה, בעלה קרע אותן. עוד תיאר מציאות של אוכל שהאשה מכינה, אשר מוצא דרכו אל הפתח. כמו כן, סיפר שהאשה הראתה לו פאה חדשה שנגזרה לגורים. לדבריו, אף ראה פעם אחת את האשה בשעה אחת וחצי בלילה יושבת מחוץ לבית. עם זאת, טען שהיו זמנים טובים בין בני הזוג.

ביה"ד התרשם מהעד, כי הוא יודע דברים נוספים, אך מטעמי "זהירות" השמורים עמו, הוא נמנע מלחושפם. נציין עוד, כי המקרים אותם תיאר, אירעו לדבריו לפני שנים רבות. לאור זאת, ביקש ביה"ד מהעד להתקשר לאשתו, אשר לטענתו היתה בקשר רציף עם האשה, והיוותה עבורה "אוזן קשבת" גם בשנים האחרונות.

העד התקשר לאשתו בפני ביה"ד. במהלך דבריה, שהושמעו באולם הדיונים, סיפרה אשת הרב על שעות יפות שהיו בין בני הזוג. עם זאת, הודתה כי שמעה מהאישה שהבעל גזר לה שערות, אף שמעה על כך ששבר לה טלפון, כמו כן, האישה שיתפה אותה בכך שהבעל שפך קופסת מטרנה ובשל כך לא היה לה אוכל לתת לילד.

נציין שוב, כי לאורך כל הדיונים הביעה האשה את רצונה הנחרץ בגירושין, לעומתה הבעל נותר איתן בעמדתו, לפיה הוא מאמין באפשרות חזרה לשלום בית.

בירור הדין

א. דין המכה את אשתו

פסק הרמ"א בשולחן ערוך (אבן העזר קנד, ג):

"וכן איש שרגיל לכעוס ולהוציא אשתו מביתו תמיד, כופין אותו להוציא, כי ע"י אינו זנה לפעמים ופורש ממנה בתשמיש יותר מעונתה והוי כמורד ממזונות ותשמיש (תשובת הרשב"א סימן תרצ"ג). ועיין לעיל סימן ע' וע"ז. איש המכה אשתו, עבירה היא בידו כמכה חברו. ואם רגיל הוא בכך, יש בידו ב"ד ליסרו ולהחרימו ולהלקותו בכל מיני רידוי וכפייה, ולהשביעו שלא יעשה עוד, ואם אינו ציית לדברי הב"ד י"א שכופין אותו להוציא, ובלבד שמתרין בו תחלה פעם אחת או שתיים כי אינו מדרך בני ישראל להכות נשותיהם, ומעשה עובד כוכבים הוא. וכל זה כשהוא מתחיל, אבל אם מקללתו בחנם או מזלזלת אביו ואמו, והוכיחה בדברים ואינה משגחת עליו, י"א דמותר להכותה, וי"א דאפילו אשה רעה אסור להכותה. והסברא ראשונה היא עיקר. ואם אינו ידוע מי הגורם, אין הבעל נאמן לומר שהיא המתחלת, שכל הנשים בחזקת כשרות, ומושיבים ביניהם אחרות לראות בשל מי הרעה הזאת, ואם היא מקללתו חנם, יוצאת בלא כתובה. ונראה לי דוקא ברגילה בכך, ואחר

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ההתראה, וכמו שנתבאר לעיל סימן קט"ו [...] (כל דברי הגה זו תמצא במרדכי פרק נערה בשם מוהר"ם וב"ז סימן פ"ח).

חזינן אפוא דלדעת הי"א כופין על המכה את אשתו לגרשה, בתנאי שהתרו בו.

מקור דברי הרמ"א, כמובא בגר"א (קנד סק"ז) הוא בתשובות המיוחסות לרמב"ן (סימן קב),

וז"ל:

"שאלה: בעל המכה אשתו בכל יום ומצטערת עד שהצריכה לצאת מביתו. והלכה לבית אביה. והוא טוען שהיא מקללתו בפניו והיא מכחישתו. והיא אומרת שחמותה מחרחרת ריב בינו לבינה ומסכבת הכאותיה. וע"כ אינה רוצה לדור עם חמותה בחצר אחת. הודיעני אם יכולים בית דין לחייבו שבועה. שלא יכה אשתו ושינהג עמה כראוי,

תשובה: אין לבעל להכות ולענות אשתו. דלחיים ניתנה ולא לצער. ואדרבא צריך לכבדה יותר מגופו. ואם טען שהיא מקללתו ב"ד חוקרין ושואלים לשכנים מי הגורם. ואם הוא מכה ומצער שלא כדין והיא בורחת הדין עמה. שאין אדם דר עם נחש בכפיפה. זכר לדבר הגר. אבל אם מקללתו חנם הדין עמו. דהא מקללת בעלה בפניו מן היוצאות שלא בכתובה. ומ"מ אם הדבר מסופק לב"ד מי הוא הגורם או אפילו הגיעו לדבר ברור שהבעל מכה שלא כדין אינו רואה שיכולים ב"ד להשביעו שלא לעשות כן. אלא גוערים אותו ומייסרין ומודיעין שאם יכה שלא כדין שיהא חייב להוציא וליתן כתובה. שאפילו על שאר דברים שאין לה כ"כ צער כגון שמדירה שלא תלך לבית אביה או לבית האבל או לבית המשתה או אפילו שלא תשאל נפה וכברה מחברותיה או שלא תשאיל להם הוא מוציא ונותן כתובה. כ"ש במכה ופוצע ומצערה בגופה. וקרוב בעיני הדבר שאם ידוע שהוא מכה אותה שלא כדרך בנות ישראל ההגונות ר"ל שמתמיד להכותה שאין נאמן לטעון שהיא גורמת שהיא מקללתו בפניו. דלאו כל כמיניה לאחזוקה בפרוצה."

הרמב"ן מסתמך על כך שאפילו לגבי צער פחות מכך, כגון שמדירה שלא תלך לבית אביה או שלא תשאל ותשאיל מחברותיה, הדין הוא שעל הבעל להוציאה, כל שכן כאשר מכה את האישה ומצערה.

וכבר מצינו כן בשו"ת המהר"ם מרוטנבורג (סימן רצא), לגבי בעל שהיה מכה אשתו, שכתב:

"כיון שעבר ושנה ושילש בזדון ונעשה לו כהתר ואחרי שלא רצה לנהוג עמה דרך כבוד ולא כמשפט הבנות הכבודות. וקיימא לן והיא בעולת בעל (בראשית כ, ג) בעלייתו של בעל ולא בירידתו, לחיים ניתנה ולא לצער (כתובות סא, ע"א), כל שכן שלא להכותה דקעבר על לאו דלא יוסיף פן יוסיף (דברים כה, ג), דלא גרע מאחר, ואדרבה קל וחומר הוא ומה אחר שאינו מצווה עליו לכבדו מצווה הוא על הכאתו, אשתו שהוא מצווה עליה לכבדה אינו דין שיהא מצוה שלא להכותה. ואדרבה חייב לכבדה יותר מגופו, כדאיתא בפרק אלו הן הנשרפין (סנהדרין עו, ע"א). ואף המזיק אשתו בתשמיש המטה אמר בפרק המניח (ב"ק לב, ע"א) דחייב, כל שכן דאין לו להכותה. ועוד בפרק הבא על יבמתו (יבמות סג, ע"ב) דקא דחיק תלמודא למצוא תקנה לאשה רעה, ולא מישתמיט ולימא ליסרה בשוטים. ועוד מספר כתובתה נלמוד שיקבל עליו לכבדה ואנא אפלא ואוקיר וכו', לכבוד ניתנה ולא לבזיון. ואין זה דרך בני עמינו להכות נשותיהן כמנהג אומות העולם, חלילה לכל בני ברית מעשות כדבר הזה. ואם היה בא לפנינו דין זה שאשה קובלת על בעלה שמכה אותה היינו מחמירין עליו מאילו היה מכה את אחר, ומטעמא דפרישנא. ובפחות מזה כתב רב פלטיא גאון ז"ל שיוצא ויתן כתובה וזה לשונו והיכא דארגילו

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

קטטה, אם היא מרגלת כמורדת דמיא, ואין לה כלום. ואם הוא מרגיל, יש לה כל כתובתה. ואם מרגילין בני הבית כגון חמותו וכת חמותה, יש עליו מן הדין להוציאה למקום אחר, אין אדם דר עם נחש בכפיפה (יבמות קיב, ע"ב), ואם אין מוציאה מגרשה ונותן לה כתובתה, וכן הלכה וכן מנהג. עכ"ל."

מקור נוסף מובא בבית יוסף (אבן העזר סימן קנד) מתשובת רבינו שמחה כי יש יותר להחמיר במכה אשתו מאשר במכה את חבירו, דבחבירו אינו חייב בכבודו ואשתו חייב לכבדה יותר מגופו, וכתב שאם היא רוצה לצאת – יוציא ויתן כתובה, וכן הביא מדברי האור זרוע שאם הוא רגיל תמיד להכותה ולבזותה ברבים כופין אותו להוציא וליתן כתובה.

עם זאת, הבית יוסף לא הסיק כן להלכה, וכתב:

"ומכל מקום נראה לי דאין לסמוך על דברי ספר אגודה ורבינו שמחה ואור זרוע לכפות להוציא על דבריהם, כיון שלא נזכרו בדברי שום אחד מהפוסקים המפורסמים."

חלק עליו הדרכי משה (שם, אות כא):

"ואיני רואה בזה דבריו כלל, דכדאי הם הגאונים לסמוך עליהם, כל שכן שהרמב"ן ומהר"מ הסכימו בתשובותיהן בענין הכאת אשתו והביאו ראיות ברורות לדבריהם. גם הסברא מסכמת עמהן ומה שלא הוזכרו בדברי הפוסקים אפשר לומר שהיה פשוט בעיניהם, וקל וחומר הוא מהאומר איני זן וכו' וכמו שהורה בתשובה הנ"ל ואף שלא היו בנמצא בימי הפוסקים הראשונים ולכן לא הוזכרו ולכן אין לדחות דברים ברורים בקש."

אם כי הסכים למעשה הסכים לדברי הבית יוסף כי טוב שלא לכוף, וכתב:

"ומכל מקום נראה דטוב שלא לכופו ליתן גט אלא בדרך זה להחרימו או לתופסו בידי גוים או בשוטים שלא להכותה או שיוציא ויתן גט ובדרך זה לא מיקרי כפייה על הגט רק לקיים מה שמחוייב לעשות כמו שכתבתי לעיל. ובבנימין זאב סימן פ"ח הביא הרבה תשובות בזה וכתב לבסוף דאם הוא הגורם חייב להוציאה רק שבית דין יתרו בו תחלה פעם אחת או שתים אבל אם היא הגורמת כגון שהיתה מקללתו או מזלזלת אביו ואמו או אביה ואמה והוכיחה בדברים טובים ולא הועיל אז פשיטא דשרי להכותה ולייסרה [...]. ובדברי תשובת מהר"ם דלעיל (אות כ) לא משמע כן שהרי כתב דאף אשה רעה אסור להכות."

ועיין בתשובת הרשב"א (סימן תרצ"ג), שהיא מקור דברי הרמ"א, שלא נקט בלשון החלטית, אלא כתב לגבי בעל מכה, שאפשר שכופין אותו (ראה פסקי דין של בתי הדין הרבניים בישראל חלק יט עמוד 300).

מכל מקום, בהגותו על השולחן ערוך, כתב הרמ"א בשם י"א שכופין אותו להוציא, והדברים מתיישבים עם מה שכתב בדרכי משה, באופן בו הבעל אינו חדל מלהכות, למרות שהתרו בו על כך.

הן אמנם מצינו בשולחן ערוך אבן העזר (קנד, ה), שכתב לכאורה אחרת, וז"ל:

"איש המשתטה מידי יום יום, ואומרת אשתו: אבי מחמת דחקו השיאני לו וסבורה הייתי לקבל ואי אפשרי כי הוא מטורף ויראה אני פן יהרגני בכעסו, אין כופין אותו לגרש, שאין כופין אלא באותם שאמרו חכמים."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ועיין באגרות משה (אבן העזר ח"א סימן פ) ובציץ אליעזר (ח"ו סימן מב, קונטרס אורחות המשפטים פרק א) שביארו כי אין מדובר בשוטה ממש, אלא באדם פיקח חסר תרבות, בעל מידות רעות. אך שוטה ממש, נחשב כמום גדול.

מכל מקום, נמצאנו למדים לדעת המחבר, ואף הרמ"א לא הגיה על כך, שאין כופין את האשה להיות במחיצת הבעל, כמובא בתשו' הרא"ש (כלל מג, ג), אך גם אין כופין את הבעל לגרשה, אפילו במקום בו האשה חוששת לחייה כאשר שוהה במחיצתו, ולכאורה כל שכן בבעל מכה, שאין כופין אותו לגרשה. ולכאורה הדבר סותר את הנאמר בסעיף ג.

ננסה לבאר בכמה אופנים:

א. מעיקרא עלה בדעתי לומר כי בסעיף ה עוסק השולחן ערוך באדם שכוחו בפיו, ומאיים, אך בפועל לא עשה דבר שיש בו כדי ללמד על סכנה ממשית הנשקפת ממנו. אח"כ ראיתי דכע"ז כתב בספר אבני האפד (על שו"ע אה"ע קנד, אות ח, עפ"י תשובת ה"מטה לחם" סו"ס ח) דא עקא, שמעיון בדברי הרא"ש בתשובותיו (כלל מג, ג), אשר ממנו מקור דין זה, עולה לכאורה שמדובר באדם שאף נוקט באלימות בפועל, דז"ל הרא"ש (שם):

"ומה שהיא טוענת שבעלה מטורף וטפשות מתוספת עליו מידי יום יום ושואלת שיגרשנה טרם יטרף ותהיה עגונה לעולם וגם שמא תלד בנים ולא יוכל לזונה. ואביה היה עני ומחמת דחקו השיאה לו וכסבורה היתה יכולה לקבל ואינה יכולה לקבל כי מטורף הוא לגמרי ויראה פן יהרגנה בכעסו כי כאשר מרגזים אותו מכה והורג וזורק ובוטט ונושך. וראובן משיב הכרת בו מקודם לכן וסברת וקבלת, גם אינו מטורף אך אינו בקי בטיב העולם ולא יגרשך אלא אם תחזירי הספרים או כסף ערכם ואז יגרשך. איני רואה מתוך טענותם דברים שיהיה ראוי לכופו עליהם לגרש, כי אין להוסיף על מה שמנו חז"ל בפרק המדיר (עז) ואלו שכופין אותו להוציא מוכה שחין ובעל פוליפוס והמקמץ והמצרף נחשת ובורסקי. ועוד שנינו התם האיש שנולדו בו מומין אין כופין אותו להוציא. לכן אין לכופו לגרש, אך תפייסנו שיגרש או תקבלנו ותזון מנכסיו."

חזינן דמיירי באדם ה"מכה והורג וזורק ובוטט ונושך", ולא מי שמכה רק בשבט פיו. [ויעיון ב"מטה לחם" (שם) דס"ל שאין כופין לגרש במכה אשתו, ומ"ש דיש לחלק בין מי שרק מאיים לבין מי שעושה מעשים, מתייחס לחילוק בין המאיים להרוג לבין המנסה להרוג, דבנדון דידיה מיירי זורק לעבר האשה סכין, ולדבריו במי שניסה בפועל להרוג, "יש צד לכופו לגרשה". ובזה מיושב מה שהעירו בפסקי דין רבניים חלק ג עמוד 223 על ה"מטה לחם" הנ"ל, דאינו בא לחלק בין מי שרק מדבר לבין מי שעושה מעשים כהכאה וכדו', אלא מחלק בין המאיים להרוג לבין מי שמנסה בפועל להרוג. אמנם שאלתנו לא היתה מצד סכנת חיים הנשקפת לאשה, אלא מצד גילויי האלימות של הבעל כלפיה, אף שאין בהם כדי לסכן את האשה, שבסעיף ג נקט די"א שכופין לגרש, ואילו בסעיף ה אין כופין].

ב. אפשר לחלק, דבסעיף ה מדובר באדם שגילויי האלימות שלו הינם רק כלפי אחרים ולא כלפי אשתו, משא"כ בדברי הרמ"א דמיירי במכה אשתו, ולכן יש מקום לכופו לגרש.

ג. עוד ניתן לחלק דבסעיף ג עסקינן במכה אשתו ומתוך כך מוציאה מביתו, והדבר מביא למניעת מזונות ותשמיש, משא"כ בסעיף ה, דאינו בא לידי כך.

ד. חילוק ברור מצינו בביאור הגר"א (קנד סקי"ז) שכתב:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

"ועיין ס"ג בהג"ה אלא דכאן י"ל כיון שידעה א"א סבורה הייתי לקבל
כמ"ש בס"א."

כלומר, יש מקום לחלק בין אשה שידעה על מומו ואופן התנהגותו של הבעל קודם שנישאה לו, רק שטוענת כסבורה הייתי לקבל ואיני יכולה לקבל, לבין מקום בו לא ידעה כלל על טבעו של הבעל, או שנולדה בו מידה זו לאחר הנישואין [אמנם עיין בבב"י סימן קנד שהביא תשובת רבינו שמחה, לגבי בעל המכה את אשתו, דאפילו קיבלה עליה יכולה לומר איני יכולה לקבל, שהן הכאות שאין להם קצבה, עיי"ש].

ובשו"ת אגרות משה (אבן העזר ח"א סימן פ) ביאר מדוע מיאן הגר"א בחילוק הקודם:

"ואינו רוצה הגר"א לומר שהרא"ש איירי רק במכה אותה בכעס אבל אינו מוציאה מביתו שלא בא מזה למניעת מזונות ותשמיש, משום דסובר הגר"א דהוא מן הנמנע דכיון שהוא בכעס ודאי יש גם מניעה מתשמיש, או שסובר דהכאה בעלמא נמי הוא מדברים שכופין להוציא כהי"א שברמ"א, שהביא הגר"א בסק"י ראייה בשם תשובת הרמב"ן מלא תלך לבית אביה שאינה מצטערת כ"כ וכופין כ"ש במצערא בגופה עיין שם. לכן כתב דהרא"ש איירי דוקא בידעה וקבלה שאינה יכולה לומר כסבורה הייתי אבל בנעשה אח"כ כעסן כזה שמכה אותה כופין להוציא כ"ש בנשתטה שכופין להוציא."

לדבריו, לא ניתן לחלק ולהעמיד את דברי הרא"ש, שהובאו בסעיף ה, באופן בו אין הדברים מגיעים לכלל מניעת מזונות ותשמיש, מפני שכעסו של הבעל, מביא בהכרח למניעת תשמיש. עוד יש לומר שלדעת הגר"א, עצם ההכאה היא מהדברים שכופים בגינם לגרש.

נסיים פרק זה בדבריו הידועים והנוקבים של התשב"ץ (ח"ב סימן ח) שנשאל לגבי אשה שבעלה היה מצער אותה רבות, עד שמרוב הצער מאסה בו, והכל יודעים בו שהוא אדם קשה הרבה והיא אינה יכולה לסבול אותו לרוב הקטטות והמריבות, וז"ל:

"קרוב הדבר בזה שיוציא ויתן כתובה דקי"ל לחיים ניתנה ולא לצער [...] ואפי' במדיר את אשתו בדברים שאין לה צער כ"כ אמרי' יוציא ויתן כתובה [...] כל שכן בצער תדיר שיש לנו לומר יוציא ויתן כתובה, לפי שאין אדם דר עם נחש בכפיפה [...] ואפי' לכוף אותו להוציא יש לדון מק"ו דבעל פוליוס (שם ע"ז ע"א) דהשתא מפני ריח הפה כופין, מפני צער תדיר שהוא מר ממות לא כל שכן?! [...] ואף על פי שיש בתשובת גדולי האחרונים ז"ל שאין כופין בזה כלל, אנן לאו קטלי קני באגמא אנן ומלתא דתליא בסברא אין לדיין אלא מה שעניו רואות, ואפשר שלא אמרו כן על כיוצא בזה הצער הגדול, וכ"ש אם מרעיב אותה, ואילו הות דידהו לא הוו אמרי הכי, והרשב"א ז"ל כ' בתשובה כדברינו."

ב. קושי בהבאת עדים כשרים המעידים על אלימות

בפני ביה"ד הופיעו עדים רבים, שנחשפו למערכת היחסים המורכבת בין בני הזוג. דא עקא, שהעדים אשר העידו מפורשות על כך שראו במו עיניהם אלימות של הבעל כלפי אשתו, היו דווקא בנות משפחה של האשה. כמובן, שלעדותן אין תוקף מבחינה הלכתית. גם שאר העדים שהופיעו בפני ביה"ד, לא העידו כי ראו אלימות, אך ציינו כי האשה שיתפה אותם במעללי הבעל, ואת המידע הזה חלקו עם ביה"ד.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ראוי לציין, כי אירועי אלימות בתוך המשפחה, נעשים בדרך כלל הרחק מעין רואה, ובתוך ד' אמות של הגרעין המשפחתי המצומצם. לכן, הקושי בהשגת עידי ראייה למעשי אלימות, הינו קושי אובייקטיבי, ואינו נוגע אך ורק לנדו"ד.

לפיכך, עלינו לתת את דעתנו בשאלה האם יש משקל הלכתי לעדויות שנחשפו אליהן, ומהן הדרכים באמצעותן יכול ביה"ד להתחקות אחר הנעשה בין איש לאשתו, מאחורי הדלתיים הסגורות של ביתם.

תשובה לדבר מצויה בדברי הרמ"א (קנד, ג), שכתב לגבי מצב בו קיים ספק לבית הדין בשאלה מי הגורם לאלימות:

"ואם אינו ידוע מי הגורם, אין הבעל נאמן לומר שהיא המתחלת, שכל הנשים בחזקת כשרות, ומושיבים ביניהם אחרות לראות בשל מי הרעה הזאת."

משמע מכאן, שכדי לברר על המתרחש בחדרי החדרים של המשפחה, ביה"ד מסתמך מעיקרא על "אחרות", דהיינו נשים, אשר תשהינה בביתם של בני הזוג, ותוכלנה לעמוד מקרוב אחר המתרחש בבית. אם כי יש לציין, שבדפוס קראקא, הגירסה הינה "ומושיבים ביניהם אחרים". לגירסה זאת, המופיעה אף בדפוסים נוספים, אין לכאורה ראייה לשאלתנו.

אמנם מצינו גם בעניינים אחרים, בהם נדרש בירור לגבי המתרחש בינות לכותלי הבית פנימה, כי ביה"ד מסתמך על עדות נשים, דז"ל השולחן ערוך (אבן העזר עד, י):

"וכן היא שאמרה: אין רצוני שיבואו לבית אביך ואמך, אחיך ואחיותך, ואיני שוכנת עמהם בחצר אחד, מפני שמריעין לי ומצירין לי, שומעין לה. הגה: ודוקא שנראה בבית דין שיש ממש בדבריה, שהם מרעין לה וגורמין קטטה בינה לבעלה. אבל בלאו הכי, אין שומעין לה, דהא המדור אינה שלה רק של בעלה (המ"מ פרק י"ג דאישות). ונוהגין להושיב עמהם איש או אשה נאמנים, ותדור עמהן עד שיתברר על ידי מי נתגלגל הריב והקטטה."

וכעין זה מובא בשולחן ערוך (אבן העזר פ, טז), לגבי מחלוקת בין הבעל לאשה בשאלה אם היא עושה את מלאכות הבית אשר באחריותה:

"טען הוא שאינה עושה, והיא אומרת שאינה נמנעת מלעשות, מושיבין אשה ביניהם, או שכנים."

וביאר החלקת מחוקק (סקכ"ח):

"ולא תקנו שהיא תשבע היסת על טענתו דא"כ בכל עת ובכל שעה יהיה עסק שבועה ואין שלום בבית, וע"כ האמינו לאשה היושבת ביניהם אף על גב דאשה פסולה לשאר עדות."

וכן כתב הב"ש (שם סקכ"ב), שמשום שלום בית תיקנו חכמים להאמין לאשה, אף שפסולה לשאר עדויות.

אמנם כמובן שאין להוכיח מנאמנותה של אשה הבאה להעיד על מחלוקת בענין מעשי ידי האשה או כאשר מצביעה על הגורמים המפריעים להשכנת שלום בית, לבין מצב בו עדותה עשויה להוציא אשה מבעלה, כבנדו"ד.

הן אמת שכבר מצינו תקנת הקדמונים לגבי עדות נשים וקרובים, במקום בו קיים קושי מציאותי בהימצאותם של עדים כשרים, היכולים להעיד על המתרחש, וז"ל הרמ"א (חושן משפט לה, יד):

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

"וכל אלו הפסולים, פסולים אפילו במקום דלא שכיחא אנשים כשרים להעיד (הרשב"א בתשובה והרמב"ם בפ"ח מה' נזקי ממון וכ"כ הב"י) יש אומרים דתקנת קדמונים הוא דבמקום שאין אנשים רגילים להיות, כגון בבית הכנסת של נשים או בשאר דבר אקראי שאשה רגילה ולא אנשים, כגון לומר שבגדים אלו לבשה אשה פלונית והן שלה, ואין רגילים אנשים לדקדק בזה, נשים נאמנות (ת"ה סי' שנ"ג ואגודה פ' י' יוחסין). ולכן יש מי שכתב דאפילו אשה יחידה, או קרוב או קטן, נאמנים בענין הכאה ובזיון ת"ח או שאר קטטות ומסירות, לפי שאין דרך להזמין עדים כשרים לזה, ואין פנאי להזמין (מהרי"ק שורש קע"ט ומהר"ם מריזבורג וכלבו סי' קט"ז). והוא שהתובע טוען ברי (מהרי"ק שורש צ"ג) (וע"ל סכ"ח סט"ו בהג"ה)".

ובשו"ת נודע ביהודה (מהדו"ת חו"מ נח) כתב כי הקדמונים תיקנו לקבל עדות נשים במקום בו אין מצויים לא גברים ולא נשים, שכאשר ארע דבר מה באופן פתאומי, ואין שהות להזמין עדים כשרים. אך במקום בו מצויות נשים ואילו הגברים אינם מצויים, יש לקבל את דבריהן מעיקר הדין, ולא רק מצד התקנה, וסמך לדבר מנאמנותה של החיה לומר "זה בכור".

אמנם אף בדעת הפוסקים שקיבלו את התקנה, מצינו כמה וכמה סייגים, למשל עיין בש"ך (שם, סק"א) שהביא בשם המהרש"ל שחילק בין עדות קרוב לעדות אשה, וכתב שקרוב לעולם אינו נאמן. סייג נוסף מופיע בפתחי תשובה (שם, סק"א) בשם תשובת כנסת יחזקאל (סימן פ"ג) שכתב:

"דהתקנה לא היתה רק היכא שגוף המעשה ידוע ע"י קלא דלא פסיק, או באין מכחישין שבודאי היה כאן הכאה וקטטה ומלשינות, ועדותם של אלו הוא רק לברר הדבר איך היה, שהוא רק גילוי מילתא בעלמא. אבל אם גוף המעשה אין ידוע רק על פיהם, וזה מכחיש לגמרי, בודאי דאין נאמנים".

לדבריהם, לא נוכל בנדו"ד להסתמך על עדויות האחיות, הן מצד פסול קרוב, שלגביו החמיר המהרש"ל, הן מצד העובדה שהצורך בעדות הוא כדי לברר את גוף המעשה, ואין מדובר בגילוי מילתא בעלמא.

בר מן דין, יש לדון האם תקנת הקדמונים נאמרה רק בענייני ממונות, או שמא יש להסיק ממנה אף ביחס לעדות שיש בה כדי להוציא אשה מבעלה.

ועיין בפס"ד ביה"ד האזורי תל אביב (פורסם ב"שורת הדין" כרך יא, עמ' שסז) שלא הסתמכו על עדות הורי האשה שהעידו על אלימות הבעל, עיי"ש שציינו לפד"ר (ח"ד, 349-350), שאין הסכמת הצדדים מועילה להכשיר עדות קרובים לענין חיוב בגירושין, ואפילו היתה הסכמה לכך, יכולים לחזור בהם לפני העדות.

אמנם עיין בפס"ד של הגר"י לרר שליט"א (תיק מס' 298209/3) שכתב כי דברי הרמ"א נאמרו אף בנדון שתוצאותיו דבר שבערוה, ודייק זאת מדברי הרמ"א הנ"ל לגבי אשה הרוצה למנוע הגעת משפחת הבעל לביתם, מפני שמריעין ומיצרין לה. שכתב כי נוהגין להושיב עמהם איש או אשה נאמנים, עד שיתברר על ידי מי נתגלגל הריב והקטטה. מורם מדברי הרמ"א כי ניתן להושיב אשה בבית הצדדים, שעל פיה יתברר ע"י מי התגלגל הריב, ואף שיתכן שלעדותה של האשה תהיה השלכה גם למעשה גירושין, שהרי אם יתברר שהריב התגלגל ע"י אביו או אמו, חייב הבעל להוציא אותם מביתו, ואם לא יסכים לכך, כופין אותו לגרש. יוצא אפוא, שהאשה נאמנת למסור עדותה גם במקום בו ההשלכות של עדותה, הינן בגדר דבר שבערוה.

לענ"ד לכאורה אין מכאן ראיה מוכרחת, שהרי אין נפקות ישירה מעדות האשה לחיוב הבעל בגט, אלא שמתוך עדותה מחייבים את הבעל להוציא את בני משפחתו מביתו, ורק אם

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אינו מסכים לכך, יש לדבר השלכות ביחס לדבר שבערווה, מה שאין כן לגבי עדות על אלימות הבעל, במידה שנקבל עדות אשה על כך שהבעל מכה את אשתו, על אף שהתרו בו, הרי שלעדותה יש נפקות ישירה על חיוב הבעל בגט.

מכל מקום, מצינו מקור לכך שכאשר יש בידי הדיין אומדנא מוכחת לכך שהבעל נוהג באלימות, ניתן להסתמך עליה, כמובא בפסק דינו של הגר"ש דיכובסקי (עיין בפסקי דין רבניים חלק יד עמוד 324, וכן בספרו "לב שומע לשלמה", עמ' קכז), שם הסיק מדברי ה"שכות יעקב" (שו"ת אבהע"ז ח"א סימן קי"ג) כי גם בדיני גירושין הולכים אחר אומדנא. נוסח השאלה הינו:

"אשה אחת צעקה במר נפשה ומייללת בקולה על בעלה שהכה אותה איזה פעמים והתרו אותו ע"פ ביי"ד [...] ויהי היום ואין איש מאנשי הבית בבית רק הבעל, ואשתו ומשרתו ויכה האיש את אשתו מכה אכזרית [...] והוא כופר בכל ואמר שלא הכה אותה כלל רק שאולי היא חיבלה בעצמה או משרתו."

בסיכום התשובה כתב:

"דאף אי נימא דהוי ג"כ אומדנא דמוכח טובא, מ"מ אף על גב דאפשר דמהני לענין נחבל דנוטל בלא שבועה, מ"מ לענין להוציא אשה מבעלה וכמה קשה גירושין, ולדעת מקצת פוסקים דיני נשים כדיני נפשות דמיא, וגם האומדנא אפשר אינו ברור כל כך, א"כ די בכך שנאמין אותה בשבועה בנקיטת חפץ כדין הנחבל, אבל בלא שבועה אין להאמינה לכפות אותו לגרשה."

מדבריו עולה שכאשר ישנה אומדנא דמוכח טובא מסתמכים על כך גם לענין כפייה בגט.

ועיין בפס"ד של הגר"י לרר שליט"א (שם) שדן אף הוא לגבי בעל אלים, והסתמך בנדון ידידיה על אומדנא דמוכח, וציין לדברי התומים (סוף סימן לה, אורים ס"ק כה), שחלק על המהרש"ל וכתב דקרובי המוכה יכולים להעיד, וכך גם דייק מדברי הסמ"ע (שם, סק"ל) שתירץ את דברי הרמ"א ולא דחאם מהלכה, ומשמע שנקט להלכה כתקנת הקדמונים, להכשיר עדות קרובים, כמובא ברמ"א. ועיין היטב במה שהביא מדברי "ערוך השולחן" (סי' תח אות ב). כמו כן, דייק מדברי ה"נתיבות" שסובר כרמ"א, ומכך שלא הזכיר את דברי המהרש"ל נראה דלא ס"ל לחלק בין קרובים לשאר פסולים. וכן נקט בדעת הגר"א, שבהגהותיו (ס"ק כח) הביא סמך לתקנת הקדמונים, מנאמנותה של חיה, במקום דלא שכיחי אנשים.

נמצאנו למדים כי ישנו כר נרחב בדברי הפוסקים לקבל עדותם של קרובים ופסולי עדות אחרים, במקום בו אינם מצויים עדים כשרים, וכבנדו"ד.

נציין עוד, כי בנדו"ד ניתן להסתמך אף על שני עדים כשרים, שעולה מדבריהם כי האשה היתה נתונה למסכת של אלימות במשך השנים.

אחד מהם הוא הרב [א'], אשר טיפל בבני הזוג לפני כשלוש שנים. בעדותו אמר שהאשה סיפרה לו על מכות שספגה – כלשונו:

"הרב [א']:
הכאות, משיכות בשיער, הוא הכחיש. קריעה של בגדים, אלו דברים מהעבר הרחוק. היא ציינה לפני 3 שנים אך קרו לפני הרבה שנים.

ש: אתה יודע מתי זה קרה?

ת: יש דברים שציינה שייתכן שקרו סמוך לתקופה שנפגשנו ויש דברים שאולי קרו הרבה לפני כן, בהריון של הילד השני, הרבה שנים אחורה."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מדברי העד עולה כי האשה שיתפה אותו באלימות שחווה. כפי שצוין לעיל, למרות שהבעל הכחיש את טענות האלימות אף בפני העד, הרי שלטענות האשה באותו פרק זמן יש משקל משמעותי, שהרי לא נאמרו בתקופה בה ניהלה תביעה בפני ביה"ד וניסתה להביא את הבעל למתן גט, אלא תוך כדי ניסיון לטפל במשבר.

העד השני הוא הרב [נ'], אשר סיפר בין השאר, כי ביקר בביתם של בני הזוג, ונחשף לתמונות החתונה הקרועות, כאשר לטענת האשה, בעלה קרע אותן. עוד תיאר מציאות של אוכל שהאשה מכינה, אשר מוצא דרכו אל הפח. כמו כן, סיפר שהאשה הראתה לו פאה חדשה שנגזרה לגזרים.

גם דברים אלו נחשפו לעיני הרב, בתקופה בה בני הזוג לא ניהלו כל התדיינות משפטית ביניהם, ועל כן יש משקל משמעותי לטענות האשה שנאמרו בפניו כקריאה לעזרה, ולא כנסיון להשגת מבוקשה מבית הדין.

אף שהמקרים המתוארים ע"י שני העדים אירעו בחלקם הגדול לפני שנים רבות, עדיין יש בהם אומדנא מוכחת לטענות האשה על אלימות, או על פחד מהבעל, גם בשנים מאוחרות יותר.

על החומרה בשבירת כלים מתוך כעס, מצינו בגמרא בשבת (קה ע"ב):

"והמשבר כליו בחמתו והמפזר מעותיו בחמתו יהא בעיניך כעובד עבודה זרה".

הן אמנם מצינו בדברי הגמרא (שם), כי שבירת כלים עשויה להיחשב כתיקון, כאשר האדם עושה כן על מנת לחנך ולהטיל אימה בתוך ביתו. וז"ל ספר מצוות גדול (לאוין סימן רכט):

"ואם אדם משחית שום דבר להטיל אימה על בני ביתו כדי שיראו ממנו ויהיה שלום בביתו מותר, ששכר הטלת יראתו מרובה על השחתתו".

אך בנדו"ד ביה"ד לא התרשם כי פעולותיו של הבעל נעשו מתוך ראייה חינוכית, אלא מתוך כעס ואבדן שליטה. נציין עוד כי הגמרא מתייחסת לאדם השובר כליו שלו, אך ודאי מצינו כי הותר לאדם להשחית חפצי חברו, ק"ו חפצי אשתו על מנת להטיל אימה. ועל כגון זה נאמר בגמרא בגיטין (ו ע"ב):

"אמר רב חסדא לעולם אל יטיל אדם אימה יתירה בתוך ביתו שהרי פילגש בגבעה הטיל עליה בעלה אימה יתירה והפילה כמה רבבות מיראאל. אמר רב יהודה אמר רב כל המטיל אימה יתירה בתוך ביתו סוף הוא בא לידי שלש עבירות גילוי עריות ושפיכות דמים וחילול שבת".

ופרש"י (שם):

"שפיכות דמים - כי הכא, או פעמים שבורחת מפניו ונופלת באחת הפחתים או בגשר".

רואים מכאן, שהפחד והאימה המתמדת בהם נתונה האשה, עשויים להביאה אף לידי סכנה.

העולה מדברינו, כי מכלול הראיות שהוצגו בפני ביה"ד, יש בהם כדי אומדנא דמוכח לכך שהבעל נהג באלימות מתמשכת כלפי אשתו. הדברים עולים מעדותם של שני רבנים שטיפלו בבני הזוג במשך השנים והעידו כי האשה התלוננה בפניהם על אלימות מצד הבעל. הדברים מקבלים חיזוק אף מעדותן של קרובות האשה, וכן של חברתה, וכפי שהראנו לדעת, יש מקום להסתמך על עדותן, לכה"פ לחלק ניכר מהפוסקים. כך עולה גם מעדותה של מנהלת המקלט

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לנשים מוכות, אשר אף שעדותה מבוססת על התרשמות, אך גם התרשמותה בתור אשת מקצוע מצטרפת למכלול הראיות, כדי ליצור אומדנא מוכחת על התנהלותו של הבעל.

נוסיף, כי אף לדברי הרמ"א, שיש להתרות בבעל שיחדל מלהכות, הרי הרב [א'] העיד בפני ביה"ד כי דיבר עם הבעל על אלימות, וממילא יש לראות בכך התראה כלפי הבעל.

בהקשר לכך עיין בשו"ת "שמע שלמה" (ח"א אה"ע סימן טו), שכתב:

"יש מקום לחלק ולומר שבזמננו יש להחמיר טפי בענין מכה אשתו, אחר שכל איש הגון ונבון מתבייש בזה, ואין אשה שיכולה לסבול זה כלל, וחרפה גדולה היא בימינו יותר מימים קודמים, שאפשר לומר בשופי שאיש המכה אשתו הוא נמאס ונתעב בעיני אשתו בתכלית המיאוס, עד כדי שאינה יכולה לחיות עמו כלל."

נציין עוד, כי ביה"ד התרשם בעצמו במהלך הדיונים הארוכים כי הבעל הינו אדם כפייתי ביחס לאשתו, ואינו מכבד את רצונותיה. דוגמא אחת בולטת לשתלטנותו של הבעל היא העובדה שלאחר שנפרדו, סירב לאפשר לאשה, אם ילדיו, לפגוש בכניהם בביתם המשותף, מבלי שיהיה נוכח בבית בזמן הפגישה. מצ"ב קטע מפרוטוקול הדיון בתאריך ב' בסיון תשע"ט (5.6.2019), בו ביה"ד ניסה להביא למפגש בין האם לבניה בבית המשותף, בו מתגורר היום הבעל עם בניו, זאת לאחר זמן ממושך בה לא פגשה בהם.

"הבעל: לא שעה ולא דקה אני לא מוכן, צעד בונה זה טיפול. למה היא צריכה לראות בבית? אין מרכזי קשר?"

ביה"ד: תענה לעניין, האם אתה מוכן פעם בשבועיים?

הבעל: אני רוצה לראות שלא יפלילו. שהיא לא תהיה בבית. לא רוצה לצאת מהבית בשום פנים באופן [...] אם היא רוצה לראות שתראה אותם בבית כשאני נמצא אני לא רוצה לצאת מהבית.

ביה"ד: ואם בן אדם אחר יהיה בבית ולא אתה?

הבעל: בשום פנים ואופן לא."

התנהלות אובססיבית מסוג זה, של אדם שאינו מכבד את רצונותיה של אשתו, ורואה עצמו כמחליט הבלעדי עשויה להצביע לא אחת אף על נטייה אפשרית לאלימות.

ביה"ד אינו מתיימר לפסוק על סמך התרשמותו מהבעל במהלך הדיונים, אך הדברים מתיישבים עם האומדנא המוכחת שהתגלתה בפני ביה"ד ממכלול הראיות שהונחו בפניו.

עם זאת לא אכחד כי החלק הארי של הראיות שהונחו בפני ביה"ד הצביעו על התנהלותו של הבעל לפני מספר שנים, אולם נראה כי די בהם כדי לאמת את הפחד של האשה לחזור ולחלוק חיים משותפים עם הבעל.

ג. בא עליה בנדתה

לדברי האשה, "הקש ששבר את גב הגמל" היה כאשר הבעל כפה עצמו עליה בזמן נידותה, בעקבות זאת עזבה למקלט לנשים מוכות. לטענתה, הבעל כפה עצמן עליה שלוש פעמים באותו שבוע בו לא היתה טהורה. האשה הוסיפה ופירטה:

"זה היה פעמיים ביום שיצאתי וב-18 לחודש והיתה מהומה בבית והיה קללות וזה היה בצורה ברוטאלית והוא לקח את זה בכח והסברתי לו שאני

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

נידה. וכאשר הוא אומר שהוא לא מבין למה קמתי והלכתי זה מה שגרם לי ללכת.”

במהלך הדיון לא הכחיש הבעל כי אכן בא על אשתו בזמן נידוטה, אך טען שלא עשה כן בעל כרחו. כלשונו: “ניסיתי לפייס אותה בפעם האחרונה גם בזמן איסור. הייתי איתה. כאשר היא אמרה לא, לא. קיימנו יחסי אישות פעמיים אבל לא בכח בשום פנים ואופן”. הבעל אף אישר כי הפעם האחרונה בה קיימו יחסי אישות, היתה קודם עזיבתה את הבית, כאשר היתה בנדתה: “אמת. כאשר היינו יחד כבר היא אמרה לא. אם זה היה לפני שהיינו יחד לא הייתי עושה את זה. מעולם לא כפיתי את עצמי עליה.”

יוצא אפוא, כי אין חולק על כך שהבעל קיים עם האשה יחסי אישות בזמן נדוטה, אלא שלטענת הבעל היה זה בהסכמתה, ואילו לדברי האשה, הבעל כפה עצמו עליה.

ידועים דברי רב המנונא (נדרים צא, ע”א), לפיהם האשה שאמרה לבעלה: גרשתני – נאמנת, חזקה אין אשה מעיזה פניה בפני בעלה. וכן פסקו הרמב”ם (פט”ז מהלכות אישות הכ”ו) והשולחן ערוך (אבן העזר סי’ יז סעיף ב).

בדברי הפוסקים ובכמה פסקי דין מצינו שדנו בנאמנות האשה בדברים שבינה ובין בעלה, כאשר הבעל מכחישה, כגון בטוענת שאינו יורה כחץ (עיין בגמרא שם), או שבא עליה בנדוטה או שלא כדרכה. והזכרנו את הדברים בפסק דין בתיק 113995/3, ומפני שייכותם לנדו”ד נביאם בקצרה:

בספר “עדות ביעקב” (למהר”י די בוטון, סימן לו) נשאל אודות אשה שטענה על בעלה ששוכב עמה שלא כדרכה, ודן וחקר בשבע חקירות בענין זה, בין השאר באיזה אופן נאמנת האשה על בעלה בטענתה, והאם נאמנת בטענה דמשווא לבעלה רשע. בדבריו מסיק דלמאי דקיימא לן כרב המנונא, הרי שהאשה נאמנת גם בשאר דברים שבינה לבניה, וז”ל:

“ונקטינן מפשטא דהאי שמעתא דלרב המנונא דקי”ל כוותיה, וכמו שכתבו כל הפוסקים ז”ל, לאו דוקא אומרת גרשתני דמהימנא, אלא הוא הדין בכל טענה שטוענת נגד בעלה והוא יכול להכחישה נאמנת [...] וכ”כ הר”ן ז”ל שם והוליד מזה דבאומרת אינו נזקק עמי כלל, כיון דבעלה ידע בה מהימנא, וכ”כ בתוס’ ז”ל וז”ל יש ללמוד על אשה שטוענת שבעלה אינו יכול להתקשות או שאינו בקי בדרך ארץ דנאמנת כו’ כללא דמילתא על מילי דיכול בעל לידע ומכחישתו, נאמנת.”

אמנם עיין שם שהתעכב על דברי הרא”ש (נדרים, פרק יא סי’ ח) שכתב:

“ועוד נ”ל טעם טוב דהלכתא כרב המנונא דאפילו למשנה אחרונה היא תובעת שיגרשנה בעלה וחיישינן שמא נתנה עיניה באחר ותנשא לו אחר שיגרשנה בעלה אבל ודאי חזקה שלא תאמר אשה לבעלה גירשתני להפקיע עצמה בטענת שקר מתחת בעלה להיותה באיסור אשת איש כל ימיה.”

וכתב שנתעורר המהר”י בן לב (סימן קא) על דברי הרא”ש הללו, דכיון שרב המנונא נתן טעם לנאמנותה של האשה, לפי שאינה מעיזה פניה בפני בעלה, לשם מה צריך היה הרא”ש להביא טעם אחר? מה עוד שיש בכך נפקא מינה לדינא, דלטעם הרא”ש תהא נאמנת דווקא בטוענת גרשתני, משא”כ לטעמא דרב המנונא דתהא נאמנת אף בשאר טענות. והמהר”י בן לב עצמו כתב לבאר שאף שרב המנונא כלל בדבריו נאמנות בכל דבר בו אינה מעיזה בפני בעלה, מכל מקום הרא”ש סובר שהלכה כרב המנונא ולא מטעמיה, אלא דווקא בגרשתני. ועיין ב”עדות ביעקב” שהביא מהמהרש”ך ז”ל שתמה על המהר”י בן לב, דבכל מקום בו הגמרא מביאה את

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

דברי רב המנונא, טעמו מפורש בצדו דחזקה אין האשה מעיזה פניה בפני בעלה, אלמא הלכתא כוותיה ומטעמיה, עיי"ש מה שביאר בדעת המהריב"ל.

מכל מקום הסיק ה"עדות ביעקב" דגם אליבא דהרא"ש נאמנות האשה היא מטעם דאינה מעיזה פניה, וממילא נאמנותה אינה רק כאשר טוענת גרשתני, אלא אף בשאר טענות. ומה שהוצרך הרא"ש להוסיף טעם אחר הוא מפני שמדרב המנונא עולה כי האשה נאמנת באמירת "גרשתני", ורשאת להינשא אף לכתחילה לאחר, ועל כך ניתן לטעון כיצד נתיר ערוה דאורייתא על סמך חזקה זו, כאשר יש שפירשו שחזקה זו אכן מועילה רק במקום בו כבר הלכה האשה ונישאה לאחר, אך לכתחילה לא נתיר לה להינשא מחשש שמא נתנה עיניה באחר. על כן הוסיף הרא"ש טעם נוסף, שחזקה עליה שלא תפקיע עצמה בטענת שקר מתחת בעלה לחיות באיסור אשת איש כל ימיה.

והנה מצינו בחידושי הריטב"א (כתובות כג ע"א) שס"ל דאין להוסיף על חידושו של רב המנונא ולהאמין לאשה גם במקום שבו על ידי טענתה היא משימה את בעלה כרשע, וז"ל:

"ויש למדין עוד מכאן שאם טענה על הבעל שכופה ומשמשו נדה שנאמנת עליו ויוצאת ונוטלת כתובתה, דבהא נמי כיון דמידי דקים ליה לבעל איכא ההוא חזקה [ד]אינה מעיזה פניה בפני בעלה וכדאיתא בשילהי נדרים באותן ג' נשים, ובהא ודאי לא מודינא כלל והא דר"ה הבו דלא לוסיף עלה ואין לנו שהאמינוה בשום מקום בתלמוד מדר"ה במידי דפגמ' ליה רשע."

ובביאור טעמו של הריטב"א כתב ה"עדות ליעקב" דס"ל דאע"ג דחזקה דאינה מעיזה אלימא לגבי חזקה אחת, והיא חזקת אשת איש, מכל מקום, אינה אלימא כנגד שתי חזקות: חזקת אשת איש וחזקה דכל ישראל בחזקת כשרים הן עומדים, ולכן אין להאמינה בכך שמישימה את בעלה לרשע.

ועיי"ש שהקשה על דבריו, בין השאר מהא דרב המנונא כתב דבריו בסתם, וממילא כוללים הם אף אשת כהן שאמרה לבעלה גרשתני (וכ"כ רש"י שם, דמיירי אף באשת כהן), ובכך משימה אותו לרשע, ובכל זאת נאמנת. ומכל מקום הסיק להלכה:

"כיון דהפוסקים כולם סתמו דבריהם נראה דדעתם שלא ליתן חילוק כלל בדבר, ולא שנא משוי ליה רשע, לא שנא לא משוי ליה רשע, כיון דהוא מילתא דקים ליה לבעל והיא יודעת, היא נאמנת."

אמנם נציין שכבר העירו הפוסקים כי דעת הריטב"א אינה יחידה, ואף הרדב"ז בתשובותיו (ח"ג, סימנים תו-תז) סובר שאינה נאמנת כאשר משימה אותו לרשע, וז"ל:

"וא"ת הא קיי"ל שכל דבר שהבעל קים ליה היא נאמנת שאין אשה מעיזה פניה בפני בעלה למימר דבר דאיהו קים ליה אלא ודאי קושטא קאמרה ומהאי טעמא קיי"ל באשה שאמרה בפני בעלה גרשתני נאמנת וכדרב המנונא. אבל אם אמרה שאינו יורה כחץ אינה נאמנת משום דאיהו לא קים ליה ומעיזה פניה בדבר שהוא אינו מכיר בשקרה ובנ"ד נמי כיון שהוא יודע אם אומרת אמת או שקר אינה מעיזה פניה ונהימנה. וי"ל דלא קשיא דבשלמא בטענת אינו יורה כחץ או גרשתני לא משוי ליה רשע בטענתה אבל בנ"ד אם אתה מאמינה נמצא אתה עושה אותו פריץ ורשע ולא מהימנה לה בכי האי גוונא. וכן כתבו ז"ל דלא מהימנין לה אלא במידי דלא פגמא ליה. ותו דלא דמי העזות להדדי. תדע דאינה נאמנת בטענה אחרת במגו דאי בעיא אמרה גרשתני דדלמא בהאי טענה אינה מעיזה פניה ובטענה אחרת מעיזה."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הלכך אין כאן מגו וכן כתבו המפרשים הילכך הבו דלא לוסף עלה דהאי דרב המנונא.

וב"קובץ תשובות" לגרי"ש אלישיב זצ"ל (ח"א סימן קפה) כתב:

"אלא שבכל זאת הוכרע הכף כהעדות ביעקב בגלל דברי הכתב סופר (אה"ע סי' ק"ג) שהוכיח מתשובת הרא"ש כלל מ"ג דפליג על הרדב"ז וחילי' דידי' הוא מכיון דהרא"ש פסק באשה הטוענת שאין לבעלה גבורת אנשים והוא מכחיש אותה נאמנת מהא דרב המנונא, והלוא אם נכונים דבריה הרי הוא עובר בלאו דעונתה לא יגרע כשמסרב לגרש אותה, ועל כרחך דאף במקום דמשוי לי' רשיעא גם כן נאמנת, והואיל והלכה זו שהעלה הרא"ש פסוקה היא באה"ע סי' קנ"ד בלי שום חולק אפי' קים לי אי אפשר לטעון כהרדב"ז."

אמנם כתב בהמשך כי לדעת המבי"ט הסובר דדוקא במתכוין לצערה עובר על לאו דעונתה לא יגרע, הרי שאין בזה הכרעה כנגד הרדב"ז, ואף לחולקים על המבי"ט כתב דיש לדון בדבר. עיי"ש. עוד כתב דבמקום בו קדמה קטטה ביניהם אינה נאמנת, כדכתב ה"משפט צדק" (ח"א, סימן נט), וז"ל:

"היכא דאיכא קטטה בינו לבינה מתחילה, ואמרה ששכב עמה בנדתה אינה נאמנת, אבל אם אין אנו יודעים סבת הקטטה מה היא, והיא טוענת שבשביל שרוצה לשכב עמה בנדתה מריב עמה נאמנת."

ועיין ב"משפטי שאול" לגר"ש ישראל זצ"ל (סימן יט) שחיזק את ראית הכתב סופר, שהאשה נאמנת גם היכא דמשויא ליה רשיעא. גם לגבי חידושו של ה"משפט צדק" שהאשה מעיזה במקום קטטה, כתב דמיירי דווקא בהחזקה שקרנית, עיי"ש שדייק כן מלשון התוס'. והוסיף מסברא:

"והכי ודאי מסתבר שאם נאמר שבכל קטטה מעיזה פניה, לא יתכן כל ההלכה של אומרת גרשתי או כשטוענת שאין לו גבורת אנשים, דכשבאים לבית דין הרי זה מסתמא אחרי קטטה ארוכה בבית, ומי יודע עכשיו מה היה ראשית הקטטה, ויכול תמיד הבעל לטעון שתחילת הקטטה לא היה על רקע זה, והאיך נאמין לה, אם בכה"ג מעיזה ומעיזה?!"

והנה בנדו"ד נראה שהאשה תהא נאמנת אף לדעת הריטב"א והרדב"ז, הסוברים דאין האשה נאמנת כאשר משימה את בעלה כרשע, זאת מפני שהבעל עצמו מודה שבא עליה בנדותה, אלא שטוען שהדבר נעשה בהסכמתה.

ומצאתי התייחסות לנדון דומה בדברי הציץ אליעזר (חלק יז סימן נג). הצי"א דן בערעור על החלטת ביה"ד האזורי אשר לא נתן משקל לטענות האשה כלפי בעלה, על כך שמכריח אותה לקיום יחסים בעת נדתה, מכיון שהבעל הכחיש דבריה, וז"ל:

"ולדעתי על אף הכחשותיו של הבעל אין לבטלם מכל ויש להתייחס אליהם ולצרפם עכ"פ לסניף נוסף ליתר צדדי החיוב לג"פ הקיימים בנידון, כנו"ל, כי מדינא דגמ' הא אשה נאמנת בכל זה מכח החזקה דאין אשה מעיזה בפני בעלה, ונחלקו הפוס' רק בנוגע לדורות האחרונים שיש נשים חצופות, יעוין ברמ"א אה"ע סי' קנ"ד סעי' ז' ובאה"ט ס"ק כ"ב ופ"ת ס"ק י"ט כ', ועוד יעוין בשו"ת עדות ביעקב למהר"י ביטון סי' ל"ו בנידון שטוענת שבא עליה שלא כדרכה שמאריך בנוגע למה שמשוה אותו רשע, ומבאר דאלימא חזקה זו דאין האשה מעיזה פניה בפני בעלה להאמינה אפי' במידי דמשוי ליה רשע, ע"ש ויש לציין דבנידוננו למעשה גם הבעל מודה בכך שחי אתה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בנדוטה, ורק טוען שהיא זאת שלא הלכה למקוה. ויורדת איפוא בכלל הטענה שיש לומר דלא נאמנת היכא שמשוה אותו רשע, דהא בעיקרו של דבר גם הוא מודה בכך שחי אתה בנדוטה. ויעוין גם בספר כסא אליהו (ישראל) אה"ע סי' קנ"ד אות א' שמביא בשם הריב"ש והמהרי"ט שכתבו דהשוכב עם אשתו נדה כייפינן ליה להוציא היכא דהודה הוא דעבד איסורא, ושכן נראה מהריטב"א, ומביא מעוד כמה פוסקים דס"ל כן, ומסיים את דבריו בזה"ל: "באופן דלדידי כייפינן ליה להוציא, אך אמנם מיראי הוראה אני כי ע"כ אני אומר שאם היא תסרב בו לא כייפי' לה שתשב עמו ואין לה דין מורדת וזה פשוט", וא"כ אפילו משום זה לבד היה מקום לומר דאין להתייחס למערערת שלפנינו כדי מורדת, כפי שמתייחס אליה ביה"ד האזורי בפסה"ד נשוא הערעור."

לדבריו, כאשר הבעל מאשר את העובדה שבא עליה בנדוטה, אך תולה את הדבר בטעמים שונים, כבנדון דידיה, בו הבעל טען שהקולר תלוי בצווארה של האשה, בשל העובדה שלא טבלה במקוה, ממילא מתבטלת הטענה לפיה האשה אינה נאמנת היכן שמשוה את בעלה כרשע.

הציץ אליעזר מציין את דברי ה"כסא אליהו" (קנ"ד, א) שהביא מכמה פוסקים שהבא על אשתו בנדוטה, כופין אותו להוציא, וז"ל ה"כסא אליהו":

"השוכב עם אשתו נדה כייפינן ליה להוציא היכא דהודה הוא דעבד איסורא, אסיפת זקנים לכתובות במאי דשייך לך ע"ב (ע"א) משם מוהרי"ט והריב"ש ז"ל יעו"ש, וכן כתב מוהר"י וייל ז"ל סימן ב"ן יעו"ש, וכן נראה מדברי הריטב"א ז"ל שהביא הרב נ"מ דר"ל"ג דהיכא דהודה הבעל יוציא ויתן כתובה, ולזה הסכים הרב נ"מ ז"ל יעו"ש וכן כתב הרב זקן אהרן ז"ל בסימן קמ"ט וסימן קע"ד, הגם דבסימן יו"ד נסתר מחמתו וצ"ע, ודלא כהרב משפט צדק ח"א בסימן מ"ט שפקפק בדבר, דודאי אי הוה חזי כל הני אשלי רברבי הוה מודה דכופין אותו. ולדידי לא בעינן שיתרו בו בבעל ג' פעמים כמ"ש הרב המבי"ט ז"ל ח"ב סימן מ"ז אלא בפעם אחת די, דדוקא להפסידה כתובתה בעינן התראה ג' פעמים, משא"כ בדידיה דלא מפסיד מידי אלא מה שנשתעבד לא כ"ש היכא דהיא מוחלת כתובתה וב"ש היכא דהתרו בו אנדה ואח"כ נודע בבירור שאוכל נבלות וטרפות וכמעשה שהיה כן נראה לי. שוב ראיתי להרב עדות ביעקב ז"ל בסימן ל"ו מסכים הולך לדברינו שיכופו אותו לגרשה יעו"ש, גם על מ"ש הרב משפט צדק ז"ל דאם הנשואין היו בהיתר אע"ג דאח"כ עובר על ד"ת אין כופין אותו לגרשה תמה הרב כנה"ג ז"ל בהגה"ט אות ס"ו ודחה את דבריו יעו"ש, ועיין עוד להרב כנה"ג ז"ל בהגב"י אות ל"ה. וברור באופן דלדידי כייפינן ליה להוציא אך אמנם מיראי הוראה אני כי ע"כ אני אומר שאם היא תסרב בו לא כייפינן לה שתשב עמו ואין לה דין מורדת וזה פשוט. רב אחאי גאון מגן אברהם יהיה בעזרו בכ"י."

אמנם עיין בתשובת המבי"ט (ח"ב סימן מז) שהעלה סברא לחלק בין אשה עוברת על דת, המכשילה את בעלה באיסור נדה, לבין בעל המכשיל את אשתו באיסור זה, וז"ל:

"אבל אפשר דדוקא גבי דידיה אמרינן תצא שלא בכתובה ככל הני מילי דעוברת על דת ולא אמרינן גבי דידיה שיוציא ויתן כתובה אם יעבור על דת, דהיא משועבדת לו ואם תעבור על דת בחד מהני מילי דתנן במתניתין יוצאה בלא כתובה והוא אינו משועבד לה שלא יעבור על דת אפילו בדברים דשייכי לה באוכל ומאכילה דבר אסור דמאכילתו שאינו מעושר ולא קוצה לה חלה, דבדידה תלי' דהיא מתקנה צורכי הבית ומצות חלה אדידה רמיא

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

והוא סומך עליה, ומשום הכי תצא בלא כתובה אם מאכילתו דבר אסור. אבל היא אם תחוש שהוא מביא איזה מאכל אסור לא תאכל ממנו ותסמוך על כד הקמח שבבית, ואם משמש עמה לאונסה אנוסה רחמנה פטרה ואינה יכולה לומר תתן לי כתובתי ותוציאני [...] ונמצא לפי זה דאין שום צד לכופף את האיש אם הוא עובר על דת שיוציא ויתן כתובה ובהג"ה סוף הלכות אישות כתוב כתב מורי רבי' עובר על דת ואפילו מומר אין כופין אותו להוציא מדלא מנה רשע בהדיהו דכופין להוציא' וטעמא דטב למיתב טן דו וכו' אם לא שעבר על דת שהוא כלפי דידה שעבר על חרם שהיא כלפי דידה כגון שלא להכותה ושלא להקניטה ע"כ ואפילו למה שכתב הרי"ז דיוציא ויתן כתובה היינו דשרי למקרייא עבריינא כמו שפי' ר"ח אבל אין כופין בשוטים."

לדברי המבי"ט, דווקא אשה המכשילה את בעלה בדבר איסור, אמרינן דתצא שלא בכתובה, שמשועבדת לו והוא סומך עליה בענייני הבית, אולם אם הוא משמש עמה לאונסה בנדתה, הרי היא אנוסה, ורחמנא פטרה. והביא רביה מכך שלא שנו "רשע" בין אותם שכופין עליהם להוציא. נציין עוד, כי הבעל סיפר שאין בביתם מיטה יהודית בשל העובדה שהאשה לא רצתה לקנות אף פעם. הדברים קיבלו חיזוק בעדותו של אחד הרבנים, שסיפר כי היו בעיות בענייני הלכות הטהרה בין בני הזוג. לכן גם אם הדברים נוטים לכך שבעלה בא עליה בנידתה שלא לרצונה, בפרט לאור העובדה שהאשה עזבה את הבית בסמוך מאוד לארוע זה, קשה להוכיח באופן ברור שהאשה אכן הקפידה באופן ברור על כך שהבעל בא עליה בנדתה. גם הזכרנו לעיל כי נאמנות האשה בעניינים אלו מוגבלת כאשר קדמה לכך קטטה.

מכל מקום, נראה כי העובדה הברורה שהבעל בא על אשתו בעת נדתה, יש בה סניף מסוים לחיובו של הבעל בגט.

ד. מאיס עלי באמתלא מבוררת

גם אם נאמר כי אין די בעדויות שבפנינו על מנת להכריע באופן ודאי כי הבעל הניצב בפנינו הינו אדם אלים, נראה כי תביעת הגירושיין של האשה יכולה להסתמך בנדון זה על מאיסות ברורה ביחס לבעל.

ידועים דברי הרמב"ם (פי"ד מהלכות אישות ה"ח) שפסק:

"האשה שמנעה בעלה מתשמיש המטה היא הנקראת מורדת, ושואלין אותה מפני מה מרדה, אם אמרה מאסתיהו ואיני יכולה להבעל לו מדעתי כופין אותו להוציא לשעתו לפי שאינה כשבויה שתבעל לשנוי לה."

וז"ל תשובות הרשב"א (המיוחסות לרמב"ן, סימן קלח):

"האומרת מאיס עלי, אינה צריכה לתת טעם ואמתלא לדבריה, מפני מה הוא מאוס בעיניה. לפי שכשם שהדעות במאכל, כך הדעות באנשים ונשים."

ומצינו בפסקי הרי"ד (כתובות סג ע"ב) הגדרה חשובה בגדר "מאיס עלי", וז"ל:

"דכיון דבעלה מאוס בעיניה אנוסה היא בדבר ולא מדעתה עושה כן, ואפילו אשה כשרה אי אפשר להבעל לשנאויה לה, ואף על פי שאין שום מום ניכר בו, הרבה פעמים האשה מואסת בבעלה אף על פי שאין שום מום ניכר בו, וזה דומה לאדם שאינו יכול לאכול מאכל השנאויה לו ונתעב עליו."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לדבריו, המאיסות הינה מצב המביא את האשה לכדי כך שהיא אנוסה בדבר ואי אפשר לה לחיות חיי אישות עם בעלה.

מדבריהם עולה כי אפשר שהאשה תמאס בבעל, אף אם אין בו מום או סיבה הנראית לעין, בגללה מואסת בו. כל עוד אכן ברור שהמאיסות היא אמיתית, וטענותיה של האשה אינן נובעות משיקולים זרים, כגון "נתנה עיניה באחר".

וכבר הארכנו מאוד בגדרי "מאיס עלי באמתלא מבוררת" בפסק דין בתיק 113995/3 עיי"ש בהרחבה, כאשר חלק ניכר מדברינו שם נכונים בנדו"ד. דומה כי די אם נצטט קטע מהספר "משפטי שמואל" (הו"ד ב"אוצר הפוסקים", סימן עז סעיף ב, קונטרס כפיה, אות יא, פסקי דין רבניים כרך כא, עמ' 222), בדבריו מגדיר הגרש"ב ורנר זצ"ל את החילוק בין מאיס עלי בלי אמתלא, לבין מאיס עלי באמתלא מבוררת, וז"ל:

"בגמ' מנו שני סוגי מורדות מורדות דבעינא ליה ומצערנא ליה ומורדות דמאוס עלי. יש הטוענת מאוס עלי מבלי להצביע על איזו סיבה. אין לה אומר ודברים להסביר מדוע ולמה מואסת בו, כמו שאמרו בשלהי גיטין כשם שיש דעות במאכל וכו', זהו ענין של טעם. וקורה שאין האשה יכולה לברר טענתה וזה נקרא מאוס עלי בלי אמתלא, שיש כאן לחשוש שמא עיניה נתנה באחר ולכן טוענת מאוס עלי. ובפוסקים נדונו כמה סוגים למאוס עלי והאמתלאות בזה כי טענות מאוס עלי באמתלא ברורה לפני ביה"ד הפרוש הוא שמטעם האמתלא גרידא, עצם העובדא שבגללו מואסת בו אין בה עילה לחייבו במתן גט, אלא היות שמצבו של הבעל או מעשיו הרעים או המכוערים הביאה את האשה למאוס בבעל נעוריה, אז דנין אנו על טענת מאוס עלי לאור העובדא שיש גורם מספיק העלול להביא את האשה למאוס בבעלה, זהו הנקרא מאוס עלי באמתלא מבוררת לביה"ד."

בדבריו עסק במאיסות שנוצרה עקב אלימות הבעל, וז"ל:

"כמו כן טענת האשה בדיונים הקודמים שמאוס הוא עליה מפני שהכה אותה. הנה אף ההכאה היא עילה לתביעת גט, וכמש"כ הרמ"א בסימן קנ"ד, אלא שהרמ"א מסיים שם ובלבד שמתרין בו תחלה פעם או שתיים וכו', אבל בלי התראה מבואר שאין כופין אותו להוציא. וכל זה הוא כשטוענת שאינה יכולה לסבול את מכותיו ובגלל זה דורשת גט, אז בי"ד מודיע לה שכיון שהתרו את בעלה מהיום והילך שלא ישנה באולתו אין לה לדרוש גט ועליה לעשות נסיון לשלום ולחזור אליו ורק אם אחר ההתראה שוב יכה אותה נחייב אותו או שנכוף אותו לגרש זוהי ההלכה אם היא דורשת גט מפני עצם ההכאה. אבל אשה התובעת גט מפני שבעלה נמאס עליה בגלל שהכה אותה ואינה יכולה להבעל לו כי היא בוחלת בו בהזכרה את מכותיו, אי אפשר לחייבה שתעשה נסיון לשלום ותחכה עד שבי"ד יתרו אותו והוא יעבור על ההתראה כי הלא המאוס הוא דבר נפשי אי אפשר לה לחזור אליו לפי טענתה ואין בכחה להתגבר על הרגשתה אליו ולסלק את המאיסות והתיעוב כלפיו ואינה מסוגלת להיות עמו במחיצתו ולהבעל לו עד שנתרה בו, אין דנין לחייבו בגט משום עילה ההכאה אלא מפני טענת מאוס עלי של האשה ותהיה הגורם למאיסת איזה שהוא אף שזה עצמו אינו עילה לחיוב גט אבל המאיסות הוא עילה לחיוב גט ולהרמב"ם ודעמיה גם לכפיה אלא שאין אנו פוסקים כוותיהו כנ"ל."

העולה מכאן הוא כי המאיסות נוצרת ממעשיו הקלוקלים של הבעל, ונחשב הדבר כמאיסות באמתלא מבוררת.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

המאיסות בנדו"ד אינה מוכרחת להסתמך אך ורק על טענות האלימות של האשה, אלא על מציאות שאין חולק עליה, בה כבר מתחילת חיי נישואיהם, התמודדו בני הזוג עם קשיים משמעותיים ביחסים ביניהם. הדבר בא לידי ביטוי במטפלים ורבנים שונים שניסו לגשר ביניהם. די אם נזכיר את המקרה בו צעדו בני הזוג רגלית בליל שבת מירוחם עד לבאר שבע, בשל "פיצוץ" שארע ביניהם, או העובדה שהאשה נצפתה יושבת על המעקה מחוץ לביתה באישון ליל. גם האובססיביות של הבעל, יש בה כדי לתת אמתלא מבוררת למאיסותה של האשה.

ביה"ד התרשם במהלך הדיונים כי מאיסותה של האשה בבעל אינה מן השפה ולחוץ, אלא מדובר במאיסות הנטועה עמוק בנפשה של האשה, עד כדי מאיסות בחייה, אם תאלץ לחלוק אותם עם "אלוף נעוריה".

ניתן היה לראות בבירור כי האשה התקשתה לשהות במחיצת הבעל בתוככי אולם הדיונים, ויחסה כלפיו מאופיין בסלידה עמוקה.

הן אמנם בשלב מסוים במהלך הדיונים עלה חשד שהאשה קיימה קשר עם אדם זר, במהלך שהותו של הבעל בחו"ל, אך לאחר שאותו אדם זומן לביה"ד והכחיש את האמור, ולא הוצגה בפנינו כל ראיה לקשר אסור, נראה שאין מקום לחשש שמא מאיסותה של האשה נובעת מחמת נתינת עיניה באחר, בפרט לאור העובדות שפורטו לעיל, שיש בהם כדי לבסס את מאיסותה באמתלא מבוררת.

נוסיף לכל האמור כי בנדו"ד נתונים בני הזוג בנתק ממושך של כשנתיים. האשה אף עזבה את איזור הדרום ומתגוררת מזה כתקופה הרחק ממקום מגורי הבעל. בהקשר לכך נצטט את דבריו המפורסמים של הגר"ח פאלאג'י זצ"ל, בספרו חיים ושלוה (ח"ב סי' קיב):

"אלא שבדרך כלל אני אומר כל שנראה לב"ד שהיה זמן הרבה נפרדים ואין להם תקנה, אדרבא צריך השתדלות הרבה להפרידם זמ"ז ולתת גט [...] פעמים שהאיש רוצה לגרש והאשה אינה רוצה וכדי להנקם מהאיש מעכבים הדבר שלא לש"ש עתידים ליתן את הדין [...] והנני נותן קצבה לדבר הזה אם יארע איזה מחלוקת בין איש לאשתו וכבר נלאו לתווך השלוה ואין להם תקנה ימתינו עד זמן ח"י חדשים ואם בינם לשמים נראה לב"ד שלא יש תקוה לשוה שלום ביניהם, יפרידו הזוג ולכופם לתת גט עד שיאמרו רוצה אני."

ועיין בפסק דיננו הנ"ל מה שכתבנו בביאור שיטתו.

לאור הנ"ל, בשל מאיסות האשה בבעל, בצירוף הראיות שהונחו בפנינו על אלימות הבעל, וכן העובדה שבא על אשתו בנדתה, יש לחייב לתת גט לאשתו.

אברהם צבי גאופטמן - דיין

מצטרף למסקנות לחייב את הבעל בגט.

אהרן דרשביץ – אב"ד

ראיתי את מה שכתב עמיתי הרה"ג א.צ. גאופטמן שליט"א, ואכן מצטרף למסקנות לחייב את הבעל בגט.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

יש להדגיש כי במקרה זה עלה ספק אם יש להכריע כעת את הדין בתיק מכיוון כי לאורך כל הדיונים טענה האישה כי יש לה עדים רבים שראו את מעללי הבעל וההתעללות שהתעלל בה לדבריה, אולם טענה שאינה רוצה להביאם שמא ייגרם להם נזק.

לפיכך, במקום שאין ראייה, עולה השאלה האם ניתן להכריע בתיק זה אף ללא הבאת העדים, כמו בדין ספק ספיקא, וכפי שהאריך הש"ך (יו"ד סימן קי ס"ק סו). לאור האמור, על אף שהרב שליט"א ביסס היטב את דבריו, נראה להביא ציטוטים נוספים ממהלך הדיונים אשר מראים אל נכון כי אכן ניתן להכריע במקרה זה, כדלקמן.

מלבד אישום כנגד הבעל על אונס, שהבעל מכחיש שהיה אונס והאישה חזרה בה מתלוננת כדי לא לפגוע בשידוכי ילדיהם המשותפים, התקיים דיון ביום י"ח באדר ב' תשע"ט (25.03.2019). בחקירת העד הרב [א'] אומר העד:

ש: האם חזר (מחור"ל) בגלל שחשב שלא נאמנה לו.

ת: כן. לא בגלל שחשד אלא היא עצמה אמרה לו שלא נאמנה לו. זה לא חשד.

ש: ז"א חזר לאור בגידה של האישה.

ת: לא אמרתי בגידה. היה חשד ולכן הגיעה לארץ.

ש: אם הודתה שבגדה למה ישבת כמה שעות?

ת: היא אמרה שהיה מערכת.

ש: איזה מערכת?

ת: טלפונים או משהו כזה, היא אמרה.

ת: זה היה קשר של התכתבויות אולי גם שיחות טלפון, קשר רגשי ברמה מסוימת, היא אמרה שזה משהו כמו שבועיים.

ש: מה עצמת הרגשות?

ת: קצת עמוק לפי מה שזכור לי, היא אמרה שלא מאמינה שהיא במקום הזה ולא רוצה להיות במקום הזה.

העולה מדברי העד כי הבעל חשד באשתו שיש לה קשר עם אדם זר ואף האישה הודתה בפני העד שהיה קשר אפילו רגשי אותה הגדיר העד כעמוק. דבר המעיד כפי שהעלה הרב לעיל שלאחר המאיסות הגדולה של האישה בבעלה גבה טורא ביניהם והבעל החל לחשוד באשתו, שאף מבחינת הבעל עצמו עליו לגרשה, וכפי שהעיד העד בסוף דבריו:

ת: אני חייב לומר כאן, [פלונני] היה משהו מאוד חשוב בכל התהליך זו התחושה שיכול – הייתה לו תחושה של משהו לא בטוח בקשר.

ש: שיש לה מישהו?

ת: לא, אלא בגלל שהיה צריך לעבוד קשה מאוד לפייס אותה הרבה פעמים, התחושה הזאת הייתה חזקה גם כשהיה בחו"ל, כתוצאה מהדבר הזה, נוצר אצלו מצב של לחץ מסוים, את הפת בסלום כמעט איבד מבחינה מסוימת, הכל היה קשה לו, בתקופה בסוף הייתי די מעורב כשהיה בחו"ל, גם בטיפול היה לו קשה, לא הרגיש בטוח בקשר, וכשאדם לא מרגיש בטוח בקשר ולא יודע מה לעשות להגיע לאיזושהו מקום, תמיד חתר לקשר אמיץ.

א"כ לפנינו שלדברי העד הבעל אינו בטוח בקשר.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מעבר לכך ההתנהלות כיהודי חרדי שומר תורה ומצוות מתנפצת לדברי העד, כדלקמן:

ש: שבירת מיטה לא יהודית, דלתות וכו' דיברת עם שניהם?

ת: היה ביניהם ויכוח על המיטה והוא לא רצה הוא אמר שרוצה לחתוך או להוציא.

ש: האם שמעת שאומר שכילה חמתו בעצים ואבנים אם לא בה?

ת: לא זוכר [...]

ת: זה היה רופף אצלם בכלל, זה אחד הדברים שדיברנו במפגשים, הוא הודה שהרפיון שלהם הוא אחד הכשלים.

ש: היא לא אמרה שהיה חוסר רצון שלה?

ת: היא ציינה, אמרה שהייתה בעילה באונס.

ש: במשך השנים, לא בסוף?

ת: זה לא קשור לטהרה, אלא כל מיני דרישות ורצונות.

ש: היו דרישות חריגות?

ת: יודעים מה שקורה בעולם.

ש: מה דרש?

ת: זה בצורת ההתנהלות המערכת של בינו לבינה, לא קשור לאלימות, יש שאוהבים ויש שלא.

ש: זה קשור לתבוע ממנה מה שרצה והיא לא רצתה?

ת: זה לא קשור למעשה של בעילה.

ש: לגבי הטענה של האישה של בעילה באונס - זה היה אחרי הטיפול לפני הטיפול?

ת: אחרי שהכל נגמר, שחזר מחו"ל.

ש: בזמן הטיפול לא היה דבר כזה, רק שחזר מחו"ל?

ת: בזמן הטיפול הכל התנהל יפה, בתהליך תקין ומסודר, אמר לי משפט שלא חשבתי שנחזור למקום הזה בחזרה, הטיפול התקדם יפה ויכלו להמשיך הלאה.

ש: אולי זה הסיפור שבא אליה בניגוד לרצונה והמאיס אותו עליה?"

שבירת מיטה יהודית דרישות "חריגות" ביחסים שבין הצדדים דברים שהועלו תוך כדי טיפול זוגי מבהירים היטב את מאיסות האישה בבעלה באמתלא ברורה.

בנוסף לאמור היה נתק ארוך לדברי העד:

ש: ואז שלוש שנים הם היו בנתק?

ת: מסביבות פסח כשחזר מחו"ל.

ש: בארבע שנים האחרונות די בנתק וחיים בנפרד.

עוד אמר העד הנ"ל:

ש: התריתי בו שלא יהיה אליים.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ת: דיברנו על זה כאילו הייתה אלימות, אני לא שופט ולא קבעתי שכך היה.

ש: התרשמת מסגנון דיבור תוקפני, מטיל חתתו על בני הבית?

ת: יש משהו בטון הדיבור שהוא עצמתי ונחרץ וחד משמעי, אך הוא גם רך כחמאה.

ש: היא גם אמרה את זה שעוזב ואח"כ מבקש שמיכה (צ"ל סליחה).

ת: אם יודע להתנהל יכול להיות אבא ובעל טוב מאוד.

ש: אתה מכיר אותם הרבה זמן, היא נחרצת להתגרש והוא נחרץ לשלו"ב, אתה מכיר אותם ויועץ, מה דעתך, האם היא תחזור מבחינת האישה לשלו"ב? מבחינת המציאות של האישה.

ת: שהוא ישכנע אותה, אם הייתה משתכנעת היה על מה לדבר, לא נראה לי שאפשר לשכנע אותה, איתי כבר לא מדברת שנתיים, היא ניתקה קשר, היא לא בעניין של שלו"ב, זו החלטה שלה.

ש: ניסית לשכנע, ליצור קשר?

ת: לא.

ש: כי אתה יודע מה היא חושבת?

ת: זה לא יעזור. גם אם אני רוצה להשפיע עליה זה לא יעזור.

ש: לאור טענות הגברת על האלימות שהבעל מכחיש, לא היה צריך להפנות אות לטיפול בכעסים או משהו כזה?

ת: הפניתי ליועץ פסיכולוגי בבני ברק לאור כל מיני דברים שצפו או שיש דברים שאני לא יודע או לא יכול לפתור.

הרי שלדבריו היו טענות לאלימות ומעבר לכך אין סיכוי להחזיר את הצדדים לשלום בית, ואף הופנו בעקבות הטיפול לפסיכולוג בגלל הקושי הרב ביחסי הצדדים וטענות האלימות והכעסים שעליהם התלוננה האישה.

בנוסף בחקירת העדה [ע'] אמרה העדה:

ת: הייתה בת מצוה היינו בחנות הוא היה בחו"ל התעקש שתצלם שנמצאת אתי, תצאי מהחנות, אמרה שאני לא יכולה אני עם אנשים, התעקש עד שצילמה שהיא אתי. ועוד מקרה – שאם היה אפשר שהעניינים היו בסדר הייתי הראשונה לעזור, כשחזר עזרתי להם בקניות ביגוד כסף לקניות לפסח ובגדים לילדים ואז כשחזר זה חרף. לפני שחזר מחו"ל היה מקרה היא הייתה בשירותים והוא נכנס לשירותים ואמר שתצאי מה.

ש: איך ידעת?

ת: שמעתי, היא אמרה לי שהייתה בשירותים.

ש: לא הבנת שזה בגלל ה[גבר] הזה.

ת: זה מלא אנשים ב[עיר] שאמרו לו אמר שלא מדבר עליה שום מילה אך מצד שני היו עוד ועוד אנשים שאמרו שבגדה.

מדבריה עולה רמת האובססיביות של הבעל אשר גם כיום לא מוכן לשחרר את האישה וכופה את עצמו עליה. לדבריה אף הודה שהיה אלים בעבר.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בדיון מתאריך ב' בסיון התשע"ט (05.06.2019) העיד נהג המונית כי הבעל אמר לו שהאישה ברחזה מהבית בגלל שלדבריה הוא הרביץ לה בגלל ה"מקרה שהיה עם הבחור [...]". וכן שהילדים מדברים על כך שה"בחור" מבקר בביתה של האישה.

הרי הכפשת שם האישה, בין אם היו דברים מעולם ובין אם לא, ייתכן שמהווים עילה נוספת לגירושין ומרחיק כמטחוי קשת את הסיכוי לשלום בית ואף שולל לחלוטין סיכוי כלשהו. לכן ודאי נראה שהבעל מתעקש לחינם ללא שום סיבה אמיתית של סיכוי לשלו"ב.

לפיכך בעטיים של הדברים הקשים שהובאו לעיל, ניתן להכריע את הדין בתיק זה, גם ללא הבאת העדים.

לאור האמור מצטרף למסקנה לחייב את הבעל בגט.

מסקנה

לאור האמור:

א. הבעל חייב לגרש את אשתו באופן מידי.

ב. להזמין לבירור שמות וגט בתאריך י"א בטבת תש"פ (8.1.2020), בשעה 9:45.

פסק הדין מותר לפרסום לאחר השמטת פרטים מזהים.

ניתן ביום י"ט בכסלו התש"פ (17.12.2019).

הרב אברהם צבי גאופטמן

הרב עובדיה חפץ יעקב

הרב אהרן דרשביץ – אב"ד

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה